

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zdravotně sociální fakulta

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Bakalářská práce

Autor: Pavla Koukalová

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Motlová

Datum odevzdání: 6. 5. 2011

ABSTRAKT

Dobrovolnictví dnes nalezneme téměř ve všech složkách společnosti. Dobrovolníci vypomáhají v oblasti kultury, sportu, sociálně-zdravotní oblasti atd. Také se jejich činnost využívá například při odstraňování následků přírodních katastrof.

Téma Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. jsem si vybrala, protože se domnívám, že dobrovolnictví se postupně stane součástí života čím dál větší skupiny lidí. Druhým důvodem pro volbu tohoto tématu bylo to, že sama jsem aktivním dobrovolníkem. Během bakalářského studia na ZSF JU jsem si vyzkoušela dobrovolnickou činnost v Dobrovolnickém programu v Nemocnici České Budějovice, a.s. a v programu Pět P.

V teoretické části jsou objasněny termíny dobrovolnictví, dobrovolník. Dále byl popsán Dobrovolnický program v nemocnici, fáze jeho realizace a přínos dobrovolnické činnosti pro pacienty.

Cílem práce bylo zjistit přínos Dobrovolnického programu v Nemocnici České Budějovice, a.s. pro pacienty. Ke zpracování praktické části jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Ke sběru dat byla využita metoda dotazování, jako technika potom posloužil polořízený rozhovor. Rozhovor byl proveden s 5 pacientkami z 2. oddělení následné péče a s 5 pacientkami z onkologického oddělení v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Výsledkem práce je zjištění, že pacienti vidí největší přínos ve změně nemocničního stereotypu a možnosti si s někým popovídat.

V praxi bude práce využita jako zpětná vazba pro Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

ABSTRACT

Volunteering may be currently encountered almost everywhere in the society. Volunteers help out in the area of culture and sports and in the social-health area. Their activity is also put to use e.g. in the removal of consequences of natural disasters.

I have selected the topic “Volunteer Programme in Nemocnice České Budějovice, a.s.” because I believe that volunteering will gradually become a part of the life of an increasing number of people. Another reason for the selection of this topic is that I am an active volunteer myself. During the bachelor studies at the Faculty of Health and Social Studies of the University of South Bohemia (ZSF JU), I tried working as a volunteer in the Volunteer Programme in Nemocnice České Budějovice, a.s. and in Five P's programme.

The theoretical part explains the terms volunteering and volunteer. It also describes the volunteer programme in the hospital, the stages of its implementation and the benefit of the volunteer activity for the patients.

The objective of the thesis was to ascertain the benefit of the Volunteer Programme in Nemocnice České Budějovice, a.s. for the patients. In order to process the practical part, I selected the qualitative research. To collect the data, I used the method of questioning and the technique of a semi-directed interview. I interviewed five patients from the 2nd follow-up care ward and five patients from the oncology ward of Nemocnice České Budějovice, a.s.

The result of the thesis is the finding that the greatest benefit as seen by the patients is the change in the hospital stereotype and the opportunity to have a talk with someone.

In practice the thesis will be used as a feedback for the Volunteer Programme in Nemocnice České Budějovice, a.s.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. 5. 2011

.....

Pavla Koukalová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Lence Motlové za vedení mé práce, stejně jako za odborné připomínky, cenné rady a čas, který mi věnovala.

OBSAH

1 SOUČASNÝ STAV	9
1.1 Dobrovolnictví	9
1.1.1 Druhy dobrovolnictví	9
1.1.2 Typy dobrovolné činnosti a služby	10
1.1.3 Dobrovolnictví ve světě a v České republice	12
1.2 Dobrovolník	14
1.2.1 Funkce dobrovolníka.....	15
1.2.2 Význam a přínos dobrovolníka v nemocnici	15
1.3 Program Dobrovolníci v nemocnici	17
1.3.1 Rozdělení rolí	17
1.3.2 Cyklus přípravy a vedení dobrovolníků	18
1.3.2.1 Nábor nových dobrovolníků	18
1.3.2.2 Úvodní pohovor	19
1.3.2.3 Návštěva oddělení	20
1.3.2.4 Výcvik dobrovolníků.....	20
1.3.2.5 Začátek dobrovolné činnosti	21
1.3.2.6 Supervize dobrovolníků.....	22
1.3.2.7 Motivování a oceňování dobrovolníků.....	22
1.3.2.8 Ukončení spolupráce s dobrovolníkem	23
1.3.3 Typy dobrovolnických činností	23
1.4 Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.	24
1.4.1 Nemocnice České Budějovice, a.s. - 2. oddělení následné péče	25
1.4.2 Nemocnice České Budějovice, a.s. - onkologické oddělení.....	26
1.4.3 Potřeby pacientů	27
1.4.4 Způsob naplňování potřeb	28
2.1 Cíl práce	29
2.2 Hypotézy	29
2.3 Operacionalizace pojmů	29
3 METODIKA	31
3.1 Použité metody a techniky sběru dat	31
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	31
3.3 Realizace výzkumu.....	32
4 VÝSLEDKY	33
4.1 Případové studie – I. pacienti zapojení do pravidelných aktivit	33
4.2 Případové studie – II. pacienti zapojení do jednorázových aktivit.....	39
5 DISKUZE	56
5.1 Diskuze k případovým studiím I	56
5.2 Diskuze k případovým studiím II.	59
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
8 KLÍČOVÁ SLOVA	69
9 PŘÍLOHY	70

ÚVOD

Dobrovolníci jsou obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci (5).

Takhle jednoduše by se dala popsat práce dobrovolníků, kteří často obětují svůj čas ve prospěch cizích lidí. Ačkoliv „obětují“ není tím správným termínem. Vždyť je to právě v tom pojmu – dobrovolnictví. Lidé, kteří se dobrovolně rozhodnou někomu pomáhat, nechápou svoji činnost jako oběť ani tak nejednají v očekávání, že jim někdo poskytnutou pomoc vrátí.

Dobrovolná činnost ve prospěch společnosti je často některými lidmi považována za pošetilost. Někteří lidé obvykle nechápou, proč by měli trávit svůj volný čas ve společnosti těch, kteří to potřebují, či těch, kteří mají nějaký společný zájem. Takoví lidé si ovšem nemusí uvědomit, že oni sami se například mohou ocitnout například na dlouhodobém pobytu v nemocnici, kde potom budou rádi za jakýkoliv kontakt, i od dobrovolníka. Dobrovolnictví není pošetilost, ale vysoce záslužná činnost, která ačkoliv není finančně ohodnocená, může lidem, kteří se jím zabývají, přinést mnoho dobrého.

Dobrovolnictví má v České republice dlouholetou tradici. Již ve středověku se charitativní péči věnovala církev, od které zodpovědnost za potřebné v průběhu času převzal stát. Přestože v minulosti u nás dobrovolnictví několikrát dostalo „červenou“, je v současné době jeho podoba na profesionální úrovni srovnatelná se západními zeměmi, kde jeho vývoj přerušen nebyl.

Dobrovolnictví dnes nalezneme téměř ve všech složkách společnosti. Dobrovolníci vypomáhají v oblasti kultury, sportu, sociálně-zdravotní oblasti atd. Také se jejich činnost využívá například při odstraňování následků přírodních katastrof. Dobrovolníkem byl ve svém životě alespoň jednou každý člověk, aniž by si to uvědomoval. Vždyť i obyčejná pomoc sousedovi se sklízí ovoce či se stěhováním může být příkladem dobrovolnické činnosti.

Téma Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. jsem si vybrala, právě proto, že problematika dobrovolnictví se může dotýkat nás všech. Druhým důvodem potom bylo, že sama mám s dobrovolnictvím zkušenosti a to zejména s programem Pět P a Dobrovolnickým programem v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, co vlastně dobrovolnická činnost přináší pacientům lůžkových oddělení a zároveň snaha přispět k větší informovanosti o dobrovolnictví obecně a o Dobrovolnickém programu v Nemocnici České Budějovice, a.s. mezi veřejností.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Dobrovolnictví

Dobrovolnictví jako veřejně prospěšnou činnost chápeme jako ochotu člověka věnovat část svého času ve prospěch potřebné organizace nebo člověka, aniž by byl s příjemcem pomoci vázán přátelskými, příbuzenskými či jinými vazbami.

Z dobrovolné činnosti má přínos nejen příjemce, ale i dobrovolník, kterému přináší nové přátelské vztahy, nové dovednosti a v neposlední řadě aktivní využití volného času **(31)**.

Dobrovolníky najdeme nejčastěji v nestátních neziskových organizacích, které od devadesátých let kromě obnovy své činnosti rehabilitují také dobrovolnictví, jako jednu z občanských ctností, která v řadě zemí světa patří mezi nedílné součásti života **(31)**.

Dobrovolnictví je preferovanou a nejvhodnější alternativou řešení problémů. Kolektivní hodnota a společenský význam dobrovolnictví spočívá v jeho kulturně oceňovaných problémech, které jsou nenahraditelné **(7)**.

1.1.1 Druhy dobrovolnictví

V následující podkapitole budou popsány jednotlivé druhy dobrovolnictví.

a) Dárcovství

Prvním mezi druhy dobrovolnictví je dárcovství. Jde o jednoduchou, pasivní formu dobrovolnictví, která se dělí na peněžní a nepeněžní **(6)**.

b) Dobrovolná občanská výpomoc

Tato forma je tradiční součástí společnosti. V Evropě se rozvíjela zejména pod vlivem židovské a křesťanské morálky **(16)**. Jedná se o systém vzájemných protislužeb, který se úspěšně rozvíjel v uplynulém období totalitní společnosti díky absenci normálně fungujícího trhu služeb. Postupně se tyto formy dobrovolnictví transformují v tržní vztahy, ale doposud jsou běžné v rámci příbuzenstva a sousedských vztahů **(27)**.

c) Dobrovolnictví vzájemně prospěšné

Činnost, kterou vykonávají členové určitých sdružení či klubů v zájmu realizace svých cílů a poslání. Jedná se o mnoho kulturních, sportovních, dětských a mládežnických organizací, kde určité skupiny lidí dobrovolně, sami pro sebe vykonávají řadu aktivit (27). Př.: skautský oddíl, mateřské centrum, spolek zahrádkářů (16).

d) Dobrovolnictví veřejně prospěšné

Oproti vzájemně prospěšnému dobrovolnictví je u tohoto typu nejdůležitější potřeba být užitečný svému okolí. Tento typ dobrovolnictví je podobný placené práci v tom, že dobrovolník má přesně vymezenou práci, které se věnuje a která musí být vykonávána tak, aby se na ni příjemce pomoci mohl spolehnout (27). Tímto druhem dobrovolnické činnosti může být denní centrum pro seniory, hipoterapeutický oddíl, útulek pro opuštěné psy a kočky (16).

e) Dobrovolná služba

Je to závazek věnovat se dobrovolné práci často i mimo svoji zemi. Klade se zejména důraz na slovo služba, v níž dobrovolník nabízí převážně veřejně prospěšnou činnost, přestože tím zároveň prospívá sobě samému (16). V ČR se tento typ objevuje až po roce 1989, kdy do České republiky přijela řada dobrovolníků především z USA a západoevropských zemí (27).

1.1.2 Typy dobrovolné činnosti a služby

Tošner a Sozanská (33) dělí dobrovolnictví z různých hledisek. Jedná se o hledisko historického vývoje, hledisko cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá a hledisko časového vymezení. Mezi tyto typy dobrovolnictví se řadí Fričovo (6) dělení z hlediska role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci.

a) Z hlediska historického vývoje

Z tohoto pohledu rozeznávají Tošner a Sozanská (33) model evropský a americký.

Evropský model je vývojově starší. Dobrovolníci se spontánně setkávají na základě společných zájmů v přirozeném prostředí. Může se jednat například o církve, dětská centra apod.

Model americký je mladším typem. Dobrovolníci v tomto modelu pracují v profesionálních centrech, která vyhledávají altruisticky zaměřené občany a nabízejí jim dobrovolnictví v řadě oborů lidské činnosti a organizací.

b) Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá

Tošnerovo a Sozanské (33) hledisko cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá dělí dobrovolnictví na typ, který vzniká „zdola nahoru“ a dobrovolnictví, které působí „zvenčí dovnitř“.

U dobrovolnictví, jež vzniká „**zdola nahoru**“ se jedná o neformální skupinu přátel, která se pustila do společné činnosti a postupně se vyvíjí dále až k registrované neziskové organizaci.

Dobrovolnictví, které působí „**zvenčí dovnitř**“ – v tomto případě se jedná o strukturovanou organizaci, v níž pracují profesionálové a která se rozhoduje začít s dobrovolníky spolupracovat či stávající spolupráci s dobrovolníky lépe organizovat. Jde o např. školy, nemocnice, domovy pro seniory.

c) Podle role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci

Frič (6) dále uvádí, že dobrovolnictví se dělí podle role, kterou hraje v organizaci. Z tohoto dělení vznikají tři typy dobrovolnictví.

O **první typ** se jedná, pokud je chod organizace na dobrovolnictví **přímo závislý**. Vedle malého počtu profesionálů se dobrovolníci podílejí na plnění hlavních cílů organizace. Bez nich by nebylo možné realizovat akce, kterými se organizace prezentuje a naplňuje svoje poslání. Příklad: zajišťování humanitárních akcí, pro ekologické iniciativy a kampaně.

Ve **druhém typu** činnost organizace vykonávají dobrovolníci spolu se zaměstnanci organizace, dobrovolná činnost **není základem provozu**. Tento typ nejčastěji funguje ve zdravotnických a sociálních organizacích. Dobrovolníci participují na zajišťování financí, pomáhají se žehlením, obstarávají recepci, zajišťují chod dobročinného obchodu atd. U tohoto typu dobrovolníci přispívají ke snížení finančních nákladů na provoz organizace.

Pokud není **činnost dobrovolníků pro organizaci nepostradatelná**, jedná se o **třetí typ**. Dobrovolníci v tomto případě zkvalitňují poskytované služby či usnadňují provoz organizace, která by však bez jejich činnosti mohla fungovat.

d) Z hlediska časového vymezení

Poslední dělení dle Tošnera a Sozanské **(33)** je vymezeno z časového hlediska. Jedná se o jednorázové zapojení při jednorázových aktivitách, dlouhodobou dobrovolnou pomoc, která je poskytována opakovaně a pravidelně většinou po dobu jednoho roku a dobrovolnou službu, což je závazek dlouhodobého rázu, někdy až na několik měsíců či let.

Dělení dobrovolnictví z časového hlediska na krátkodobé a dlouhodobé se též objevuje v zákoně č.198/2002 Sb. o dobrovolnické službě **(4)**.

1.1.3 Dobrovolnictví ve světě a v České republice

V další části této kapitoly budou srovnány podoby dobrovolnictví ve světě, a to zejména v USA a v Evropě, a v České republice.

Dobrovolnictví ve světě

Ve Spojených státech, stejně jako například v Kanadě, je dobrovolnictví hluboce zakořeněno, velká část občanů těchto států cítí potřebu dělat něco pro druhé, i když nepracují přímo pro nějakou konkrétní organizaci. V Severní Americe – na rozdíl od Evropy - existovala komunita vzájemně si pomáhajících občanů dříve, než byla vytvořena ústřední vláda, která zajišťovala základní funkce státu **(33)**.

Evropská tradice dobrovolnictví se odvíjí od práce **církevních charitativních organizací** a rozmachu spolkových hnutí v době rozvoje průmyslové výroby. Tento tradiční model „zájmového“ dobrovolnictví byl v poslední době rozšířen o systém dobrovolnických center, avšak jejich počet i fungování se v jednotlivých evropských zemích podstatně liší (33).

Dobrovolnictví v ČR

Spolková činnost a s ní související dobročinnost se v českých zemích rozrostla zejména v 19. století, kdy vznikla řada vlasteneckých spolků na podporu umění, kultury, vědy a vzdělání, z nichž některé přetrvaly dodnes (33).

Po vzniku samostatného Československa se dobročinnost ještě rozvinula. Dobrovolné organizace zahrnovaly škálu organizačních forem: soukromé, obecní, náboženské, národnostní až po spolky s charakterem polooficiálním, které byly pověřeny širokými kompetencemi (zemské a okresní péče o mládež, Československý červený kříž, Masarykova liga proti TBC) (33). V tomto období Československá republika vykazovala vzorec dobrovolnictví srovnatelný s tradičním vzorcem dobrovolnictví, který v té době jednoznačně dominoval ve většině západních zemí Evropy a v USA (7).

Vývoj byl přerušen nejprve německou okupací a následně vznikem socialistického státu. Tradice dobrovolné práce byla za totalitního režimu násilně přerušena. Činnost všech forem nezávislých organizací byla systematicky redukována nebo zcela podřízena politickému vedení státu a komunistické strany a byla přísně kontrolována (33). Dobrovolnictví během socialismu bylo neodmyslitelnou součástí budovatelského nadšení na „velkých stavbách socialismu“.

Po roce 1990 dochází k opětovnému rozvoji občanských aktivit a neziskové sféry. Byly přijaty legislativní opatření, např.: zákon o sdružování občanů, zákon o obecně prospěšných společnostech, o nadacích a nadačních fondech apod. (33).

Dobrovolné aktivity v ČR lze dělit do tří oblastí:

a) Dobrovolnictví v rámci Zákona o dobrovolnické službě

Dne 1. 1. 2003 vstoupil v ČR v platnost zákon 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě. Zákon zavádí do českého právního řádu nové pojmy, jako jsou: **dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající a přijímací organizace**. Zákon upravuje postavení dobrovolníka, zavádí povinnost uzavírat s ním smlouvu, čímž poskytuje dobrovolníkovi vysokou míru ochrany, upravuje nábor, evidenci, přípravu a vykonávání dobrovolnické činnosti a poskytuje jistotu příjemcům dobrovolnické činnosti (15).

Na základě tohoto zákona je nestátním neziskovým organizacím udělována akreditace pro vykonávání dobrovolnických činností. Organizace, které získaly akreditaci mohou obdržet státní dotaci na náklady spojené s přípravou a samostatnou činností dobrovolnické služby (8).

b) Evropská dobrovolná služba

Evropská dobrovolná služba je zajišťována evropskou unií a umožňuje mladým lidem pracovat jako dobrovolníci v zahraničí. Dobrovolníci se mohou zapojit **individuálně nebo ve skupinách** do dobrovolnických projektů realizovaných na území EU a v partnerských zemích. Projekty v délce 2-12 měsíců jsou zaměřeny **na kulturu, děti a mládež, sport, sociální péči, ekologii** apod. Dobrovolníkem se může stát každý ve věku 18-30 let, který má trvalé bydliště v ČR, v jiné zemi programu nebo v partnerské zemi (18).

c) Dobrovolné aktivity vykonávané v rámci nestátních neziskových organizací

Zásadní význam v dobrovolnictví v ČR má činnost uskutečňovaná prostřednictvím **nestátních neziskových organizací**. Zastřešující organizací nestátních neziskových organizací dětí a mládeže je v ČR Česká rada dětí a mládeže. Dalším z důležitých segmentů je Koalice dobrovolnických iniciativ založená Národním dobrovolnickým centrem Hestia (18).

1.2 Dobrovolník

Dobrovolník je člověk, který bez nároku na odměnu poskytuje ve svém volném čase energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti (33). Může jít o pomoc konkrétnímu člověku či organizaci, která pomoc potřebným poskytuje, např.

organizaci zaměřené sociálně, zdravotně, ekologicky či kulturně. Dobrovolníkem se může stát každý, takřka každý umí něco, co může poskytnout jiným (15).

1.2.1 Funkce dobrovolníka

Nosková (24) popisuje ve své práci následující funkce dobrovolníka:

- a) sociálně integrační – význam této funkce spočívá v činnosti samotné, kdy dochází k interakcím mezi dobrovolníky, kdy se mezi nimi vytvářejí sociální pouta. Dalším efektem je pak vznik vztahu mezi dobrovolníky a pacienty, kterým je činnost poskytována.
- b) psychologická – u dobrovolnictví existují dva aspekty této funkce. První z nich je **vnější - psychologický přínos pro pacienty**, kteří díky tomu, že jim dobrovolník věnuje svůj čas, nemají pocit vlastní zbytečnosti. Druhým je aspekt **vnitřní – přínos pro dobrovolníka**, přináší pro něj vědomí potřebnosti a užitečnosti.
- c) edukační – dobrovolníci touto cestou získávají mnoho nových zkušeností, které mohou uplatnit v dalším životě. Edukační funkce se vyskytuje ve třech rovinách: dobrovolník a klient, klient a dobrovolník, dobrovolník a dobrovolník.
- d) iniciativní – dobrovolnictví je v komunitním rozměru podstatným činitelem veřejného dění. Totéž platí i na vyšších úrovních společnosti, při čemž u nichž význam této funkce klesá.
- e) inovační – představuje inovativní faktor ve společnosti, přednáší návrhy různých změn. Úzce souvisí s iniciativní funkcí dobrovolnictví.
- f) ekonomická – dobrovolnictví pro společnost přináší to, že nevyžaduje finanční prostředky k pokrytí veškerých nákladů, které vznikají při obecně prospěšné práci.

1.2.2 Význam a přínos dobrovolníka v nemocnici

Dobrovolník může do nemocničního prostředí vnášet více lidského kontaktu pro překlenutí prvních pacientových náročných chvil v nemocnici, může posilovat jeho duševní pohodu a jeho postoj k aktivní spolupráci na uzdravení. Přináší změnu, pohodu a radost, často se může stát i nositelem změny v jeho přístupu ke zdraví a životu. Tím

vším může přispět k lepšímu průběhu a efektu léčby v oblasti léčebné a sociální. Přítomnost dobrovolníka v nemocnici má mnohostranný přínos (15).

Pro pacienty může mít dle Kořínkové (15) činnost dobrovolníka následující přínos:

- a) změna nemocničního stereotypu,
- b) posílení lidského a sociálního kontaktu,
- c) možnost činnosti vyplňující volný čas, vedoucí k aktivitě posilující motivaci k návratu do života,
- d) objevování nových nebo obnovování starých dovedností,
- e) zlepšení emocionality,
- f) zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu.

Kořínková (15) též popisuje přínos dobrovolníka **pro rodinné příslušníky** pacienta. Jedná se zejména o odpočinek, obnovu sil a energie v době přítomnosti dobrovolníka a možnost vlastního zapojení a odreagování kreativními činnostmi.

Personálu nemocnice dobrovolnická činnost přináší odlehčení a více času na odbornou péči o pacienta, pomoc s některými nezdravotnickými činnostmi, které by nemusel nezbytně vykonávat zdravotník, změnu atmosféry a nový pohled na práci na oddělení, zlepšení a udržení příjemného prostředí (15).

Také **pro zdravotnické zařízení** jako celek má dobrovolník jistý přínos. Ten se nachází hlavně v pomoci v administrativní, informační, technicko-organizační oblasti nemocnice, pomoci v oblasti získávání finančních zdrojů, pomoci s organizováním kulturních a benefičních akcí. Dále ve zlepšení spolupráce a kontaktu s veřejností a komunitou (15).

Dobrovolník nejen dává, ale i dostává. Dobrovolníkům - studentům přináší cenné zkušenosti pro jejich budoucí profesi. Dobrovolníci starší generace se mohou podělit o své životní zkušenosti a smysluplně naplnit svůj volný čas. Pozitivně ovlivňuje a mění postoj dobrovolníků jako potencionálních pacientů ke zdravotnictví a zdravotnickému personálu (15).

V neposlední řadě vidí Kořínková (15) přínos dobrovolníka v nemocnici **pro veřejnost** v tom, že pozitivně ovlivňuje a mění pohled veřejnosti na zdravotnické služby.

1.3 Program Dobrovolníci v nemocnici

Posláním projektu je zlepšení psychosociálních podmínek na lůžkových odděleních nemocnic (10).

Historie programu

První pokus o nastartování programu Dobrovolníci v nemocnici proběhl v roce 1998. Toho roku se do programu organizovaného Open Society Institut New York přihlásila Baťova nemocnice ve Zlíně a nemocnice sv. Karla Boromejského v Praze. Vedením zlínské nemocnice nebyl první zrealizovaný projekt přijat, a proto jej v roce 1999 převzala s názvem Dobrovolníci v nemocnicích HESTIA - Národní dobrovolnické centrum (25).

První klinikou, s níž HESTIA - NDC navázala kontakt byla klinika dětské onkologie ve FN Motol. V době realizace od listopadu 1999 do dubna 2001 se do programu zapojilo devatenáct klinik a oddělení z pěti zdravotnických zařízení (25).

1.3.1 Rozdělení rolí

Rozdělení rolí je důležité pro správné fungování jakéhokoliv dobrovolnického programu. Hlavními rolemi v programu Dobrovolníci v nemocnici jsou garant, koordinátor a kontaktní osoba.

Garant

Garantem by měla být osoba se znalostí principu a fungování dobrovolnického programu a současně s přehledem vývojových trendů ve zdravotně sociální oblasti. Funkce garanta zahrnuje odpovědnost za vytvoření funkčního modelu a koncepce dobrovolnického programu, práci na rozvoji programu, spolupráci s koordinátorem apod. (15).

Koordinátor

Pro management programu je koordinátor základním pilířem **(15)**. Koordinátor plní úlohu tmelícího článku dobrovolnického dění, je to člověk, jenž dobrovolníky řídí a vede. Tuto činnost by měl konat jeden konkrétní člověk, který má na starosti dobrovolníky, myšlenku dobrovolnictví jako takovou. Současně komunikuje jak s dobrovolníky, tak s vedením a veřejností **(1)**.

Funkce koordinátora spočívá v odpovědnosti za soulad programu s podmínkami akreditace, zajištění služeb spojených s metodikou a managementem programu, spolupráci na evaluaci programu v jednotlivých fázích, zajištění výcviku dobrovolníků **(15)**.

Kontaktní osoba

Post kontaktní osoby vykonává zaměstnanec nemocničního oddělení, který spolupracuje s dobrovolníky. Kontaktní osobu nelze zaměňovat za koordinátora, jehož činnosti jsou rozdílné. Spojuje je však podmínka jejího přesvědčení o prospěšnosti programu. Měla by být přiměřeně komunikativní, což již plyne z jejího sociálního zaměření ve zdravotnickém zařízení **(25)**.

Funkce kontaktní osoby zahrnuje výběr dobrovolnických aktivit, které vyhovují danému oddělení, podněty k dalšímu rozvoji nebo změnám programu na oddělení, podrobnější zaškolení dobrovolníků do provozu atd. **(15)**.

1.3.2 Cyklus přípravy a vedení dobrovolníků

Příprava a vedení dobrovolníků je výsledkem přímé práce koordinátora s dobrovolníky. Jedná se o opakující se cyklus, kterým prochází každý nový dobrovolník a který je rozdělen do několika fází **(15)**.

1.3.2.1 Nábor nových dobrovolníků

Získávání nových dobrovolníků může být problémem zejména v počátcích fungování programu. Postupem času s upevňováním zázemí pro dobrovolníky

v organizaci spolu s propagací programu v daném zařízení zájem veřejnosti většinou roste **(15)**.

Nejvíce se osvědčují tyto **formy náboru**:

- a) letáky – obsahují základní informace o programu a kontakty,
- b) spolupráce s Hestia – zaregistrování organizace do jejich databáze, která je nabízena zájemcům o dobrovolnictví,
- c) spolupráce s lokálním tiskem, rozhlasovými a televizními stanicemi,
- d) větší jednorázová akce spojená s propagací činnosti dobrovolnického programu,
- e) cílené přednášky o činnosti dobrovolnického programu ve školách, klubech seniorů atd.,
- f) „tichá pošta“ – při delším fungování programu přivádějí stávající dobrovolníci do programu své známé **(15)**.

Vždy je přínosnější kombinovat různé formy propagace. Jako neúčinnější metodou se potom ukazuje osobní kontakt, který však je nejnáročnější po stránce časové **(32)**.

Tato fáze je velice náročná pro koordinátora, kdy se často rozhoduje o dalším osudu programu. Informace prezentující program při náboru dobrovolníků utvářejí představu dobrovolníků o jejich potencionální činnosti **(33)**.

Nejvíce dobrovolníků se stále rekrutuje z řad studentů. Postupně však roste zájem o dobrovolnictví i u zaměstnaných lidí ve věkové kategorii 30-60 let. Menšinu mezi dobrovolníky tvoří aktivní senioři, kteří však jsou díky dostatku volného času stabilnějšími pomocníky než studenti, kterým se každý půlrok mění studijní povinnosti a tím i časové možnosti **(15)**.

1.3.2.2 Úvodní pohovor

Úvodní pohovor ve formě osobní schůzky je příležitostí, kde si obě strany mohou vyjasnit vzájemné představy a očekávání vztahující se k dobrovolnické činnosti. První schůzka v sobě zahrnuje dvě složky, které se prolínají. Je to informační část a samostatný pohovor **(15)**.

V informační části by se měl potencionální dobrovolník dozvědět základní informace o programu a jeho cílech, informace o zařízení, ve kterém by měl

dobrovolník působit, podmínky, za nichž lze dobrovolnickou činnost vykonávat, práva a povinnosti dobrovolníka, možnosti jeho uplatnění v zařízení, jak probíhá samostatný proces zapojování nových dobrovolníků (15). Během této části pohovoru si potencionální dobrovolník porovná informace získané z propagační akce, které mohou mnohdy být zavádějící a nepřesné a jeho vlastní očekávání (11).

Vlastní pohovor je zaměřen na možnosti potencionálního dobrovolníka, respektive na jejich soulad s požadavky zařízení. Také by měly být dobrovolníkovi položeny otázky týkající se jeho zkušeností s dobrovolnictvím, s prací v nemocničním zařízení, co od dobrovolnické činnosti očekává a kolik času může činnosti věnovat (15).

1.3.2.3 Návštěva oddělení

Zemanová (15) podotýká, že většina zájemců o dobrovolnickou činnost v nemocničním zařízení nemá o jeho přesné podobě jasnou představu. Mnohem účinnějším než pouhé vysvětlování skutečného stavu se proto ukazuje návštěva v praxi.

Vhodným průvodcem potencionálního dobrovolníka při setkání s realitou může být zkušený dobrovolník působící v zařízení delší dobu. Zájemce tak má možnost, aniž by na něm byla zodpovědnost za přípravu programu, setkat se nezávazně s prostředím, s pacienty, s personálem, vidět, jak s nimi dobrovolník komunikuje, jak probíhá vstup dobrovolníka na oddělení atd. Jeho představy se mění či upřesňují a na úvodní školení již přichází s konkrétními otázkami a povědomím, jak dobrovolnictví v nemocnici vypadá (15).

1.3.2.4 Výcvik dobrovolníků

Každý dobrovolník má právo být na svou činnost náležitě připraven a podrobněji seznámen s činností v zařízení, ve kterém bude dobrovolnictví vykonávat. Měl by znát všechny náležitosti a případná rizika. Měl by vědět, jak dobrovolnickou činnost vykonávat a jak ji vykonávat dobře (15).

Délka a intenzita výcviku odvíjí od náročnosti programu. Pro Dobrovolnický program v nemocnici je doporučováno uspořádat denní či dvoudenní výcvik (32).

U dobrovolníků, kteří budou vykonávat složitější činnost, je vhodné doplnit výcvik školením přímo na oddělení (15).

Aktivita, které by neměly na výcviku chybět:

- a) komunikační hry na stmelení skupiny a navození neformální atmosféry,
- b) přednesení základních informací,
- c) práce v malých skupinkách,
- d) přehrávání problematických situací,
- e) prostor pro dotazy (25).

Cílem úvodního výcviku je:

- a) hlouběji prozkoumat motivaci dobrovolníků,
- b) seznámit je se základními formálními podmínkami činnosti v nemocnici,
- c) seznámit dobrovolníky s jejich právy a povinnostmi,
- d) vysvětlit pojem a užitečnost supervize,
- e) seznámit dobrovolníky s pravidly a hranicemi dobrovolné činnosti v nemocnici,
- f) seznámit dobrovolníky se specifiky oddělení, na kterém budou působit,
- g) probrat obavy, strachy a nejistoty dobrovolníků (15).

1.3.2.5 Začátek dobrovolné činnosti

Samostatnému zahájení činnosti na pracovišti předchází seznamovací schůzka koordinátora, nového dobrovolníka a kontaktní osoby daného oddělení (15). První návštěva nemocnice je důležitým a v mnohém i těžkým krokem, který si dobrovolník nemůže předem nacvičit ani natrénovat. Připravenost a ochota kontaktní osoby může tento krok velice ovlivnit. Pacient by měl o dobrovolníkovi vědět od personálu, jenž by měl s dobrovolníkem nadále spolupracovat. Pokud pacienti o dobrovolnících vědí dopředu, mají představu o jejich činnosti, nebudou se na dobrovolníky dívat s nedůvěrou, ale spíše se na ně budou těšit. Zdravotnický personál poté může dobrovolníka směřovat k lidem, kteří o jeho činnosti budou mít zájem (17).

1.3.2.6 Supervize dobrovolníků

Supervize je jednak prostředkem k realizaci práva dobrovolníků na rozvoj a péči, také slouží jako bezpečnostní pojistka pro kvalitu programu. Je to metoda, která slouží k podpoře dobrovolníků, k rozvoji jejich dovedností, ale zároveň ke kontrole fungování programu, kdy hlavním cílem je zvyšování kvality poskytovaných služeb **(15)**.

Zároveň se může definovat jako systematická pomoc při řešení problémů spojených s výkonem dobrovolnické činnosti v neohrožující atmosféře, která dovolí pochopit osobní, zejména emoční podíl člověka na jeho problému **(34)**.

Dobrovolník si ze supervize může odnést:

- a) podporu v náročných a problematických situacích,
- b) pocit, že ostatní jsou na tom obdobně,
- c) inspiraci, výměnu zkušeností,
- d) informace o aktuálním dění,
- e) odborné poznatky,
- f) vědomí příslušnosti ke skupině **(25)**.

Supervizor je v ideálním případě člověk na tuto činnost školený, který má zároveň zkušenost se specifiky dobrovolnictví. Může to být sociální pracovník, psycholog, v krajním případě zkušený pracovník, který má zkušenosti s prací se skupinou a je zasvěcen do problematiky, kterou se dobrovolníci zabývají.

Pokud je supervizorem přímo koordinátor programu, mluvíme o supervizi interní. V případě tohoto typu supervize může docházet ke střetu řízení dobrovolníka s jeho kontrolou **(11)**.

Externí supervizor je pak takový, který přichází zvenku dobrovolnického programu i nemocnice **(15)**.

1.3.2.7 Motivování a oceňování dobrovolníků

Dobrovolnická činnost by měla být přínosem pro všechny zúčastněné strany. Přesto by se měl koordinátor snažit odměnit dobrovolníka nefinančním způsobem.

K nejběžnějším možnostem poděkování patří ocenění na úrovni organizace, města, kraje, přání k svátku, narozeninám, Vánocům, uvedení jména dobrovolníka ve výroční zprávě, uspořádání slavnostního setkání dobrovolníků s účastí vedení nemocnice atd. (15).

Určitou formou odměny, na kterou má dobrovolník právo, může být i zpětné hodnocení. V případě, kdy dobrovolník touží být užitečný, je pak shrnutí jeho činnosti a úspěchů velmi pozitivní fakt v další motivaci (32).

1.3.2.8 Ukončení spolupráce s dobrovolníkem

Ukončení spolupráce s dobrovolníkem může být dvojím způsobem, a to po dohodě nebo propuštěním dobrovolníka. Propuštění je však krajním řešením v případech, kdy dobrovolník soustavně porušuje pravidla daná organizací, nebo je poruší zvláště hrubým způsobem (15).

1.3.3 Typy dobrovolnických činností

Náplň činnosti dobrovolníka je v ideálním případě průsečíkem mezi požadavky zařízení, potažmo pacientů, a očekáváním dobrovolníka (15).

Dobrovolnické činnosti mohou být:

Pravidelné - dobrovolník dochází na oddělení jednou týdně, popř. v intervalu 14 dní na 2-3 hodiny (15). Mezi pravidelné aktivity patří společník u lůžka, skupinová práce s pacienty zaměřená na výtvarnou činnost, relaxační cvičení, doprovod na procházky, doprovod na vyšetření (19).

Jednorázové – dobrovolníci mohou jednorázově vypomáhat při řadě akcí v nemocnici. Jedince, kteří chtějí být nápomocni, ale z časových důvodů nemohou naplnit podmínku pravidelného docházení do nemocnice, je vhodné vést v oddělené databázi (15). Příklad jednorázových aktivit: velikonoční a vánoční besídky, výtvarná odpoledne, koncerty (19).

Dále se dobrovolnické činnosti mohou dělit podle toho, zda se jedná o aktivity vykonávané přímo s pacienty nebo o aktivity, které přímý kontakt s pacienty nevyžadují.

Mezi **přímé aktivity** s pacienty může patřit: hraní si s dětmi, výtvarné a hudební aktivity, zájmové kroužky, předčítání, doučování, společník u lůžka, doprovod na procházky, canisterapeutické aktivity, svépomocné aktivity, doprovod na vyšetření, donášková služba. Další oblastí, kde mohou dobrovolníci být užiteční, je pomoc personálu nemocnice. Zde je důležité přesné vymezení kompetence dobrovolníka, alespoň v začátcích asistence příslušných zaměstnanců **(15)**.

Pokud dobrovolníkovi nevyhovuje přímá práce s pacienty, může nalézt uplatnění v provozně-technické sféře či v péči o prostředí zařízení. Tito dobrovolníci nemusí projít klasickým výcvikem, mělo by stačit praktické zaškolení v té oblasti, ve které se budou pohybovat. Příklady **nepřímých činností** s pacienty: pomoc v kanceláři s administrativou, drobné technické opravy a údržba, péče o zahradu, květiny, výtvarné úpravy prostor oddělení, informační služba v recepci, prodej v charitativním obchodě s dárky a květinami, distribuce interní pošty a zásilek, pomoc koordinátorovi dobrovolníků **(15)**.

1.4 Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Program zahájil svoji aktivitu v roce 2001 díky vzájemné spolupráci mezi Nemocnicí České Budějovice a Zdravotně sociální fakultou JU. Projekt vychází z metodiky Národního dobrovolnického centra HESTIA Praha – Dobrovolníci v nemocnici a je realizován za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví ČR **(19)**.

Podle Motlové **(19)** je cílem Dobrovolnického programu v Nemocnici České Budějovice, a.s. zlepšit psychosociální podmínky pacientů na lůžkových odděleních a současně přispět k rozvoji dobrovolnické činnosti ve zdravotnických zařízeních v Jihočeském kraji. Dílčím cílem projektu je vytvořit podmínky a vyzkoušet systém dobrovolnické činnosti v prostředí lůžkového zařízení a následně ověřenou metodiku nabídnout dalším zařízením. V neposlední řadě je cílem projektu nabídnout studentům ZSF JU provádět klinickou sociální práci a získat zkušenosti s dobrovolnictvím **(19)**.

Garantem programu je Mgr. Lenka Motlová, odborná asistentka ZSF JU - katedra sociální práce, Ústav zdravotně sociální práce. Koordinátorkami programu jsou studentky ZSF JU Bc. Kateřina Kosová (2. ročník – navazující studium - obor Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory) a Hana Mácová (3. ročník – bakalářské studium - studijní obor Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory). Kontaktní osobou na 2. oddělení následné péče je Bc. Elen Červená, sociální sestra a na onkologickém oddělení Mgr. Jana Kliková, psychologka (19). V roce 2011 je do programu zapojeno cca 17 jednorázových dobrovolníků a čtyři dobrovolníci pravidelní.

V následujících podkapitolách budou popsána oddělení, na kterých program v současnosti probíhá. Dále zde bude uvedena základní charakteristika pacientů, kterým je dobrovolnická činnost poskytována.

1.4.1 Nemocnice České Budějovice, a.s. - 2. oddělení následné péče

Toto oddělení se zabývá léčbou chronicky nemocných pacientů. V jeho péči jsou mimo jiné pacienti v dlouhodobém bezvědomí. Oddělení spolupracuje s agenturami domácí péče, pečovatelskou službou a sociálními ústavy, do jejichž péče se pacienti po propuštění z nemocnice dostávají. Oddělení se dále specializuje na chronickou a následnou interní a onkologickou péči. Jeho součástí jsou interní a neurologická ambulance. V rámci tohoto oddělení pracuje Neurofyziologická laboratoř, při které je realizováno Centrum poruch spánku (20).

Senior

Stáří je přirozenou, ale posední etapou ontogenetického vývoje. Dochází při ní k mnoha biologickým, psychickým i sociálním změnám, zvyšuje se výskyt chronických nemocí, které mohou následně způsobit omezení nebo ztrátu soběstačnosti (3).

Stáří nelze chápat pouze jako involuční proces, ale jako proces zrání osobnosti. Celková péče o seniora musí vycházet nejen z hodnocení tělesných změn, ale i z chápání člověka jako celistvé bytosti, kde vše souvisí se vším, kde se hodnotí změny

prožívání, změny sociálních rolí a životních perspektiv. Ve stáří nelze podceňovat význam psychosociálních potřeb. Jejich naplňování dokáže působit na upevňování tělesného zdraví a ochotu seniora pro sebe ještě něco udělat (13).

1.4.2 Nemocnice České Budějovice, a.s. - onkologické oddělení

Onkologické oddělení českobudějovické nemocnice je zařazeno do sítě komplexních onkologických center (KOC), která jsou garantována Českou onkologickou společností (21).

Součástí oddělení je pět ambulancí: příjmová, dispenzární, konziliární, chemoterapeutická a radioterapeutická. K ambulantní části patří i stacionář s 8 lůžky, sloužícími k aplikaci chemoterapie. Samostatnou jednotkou v rámci ambulantní části je centrum klinické onkologie zpracovávající data pro Národní onkologický registr. Oddělení taktéž spolupracuje s I. interní klinikou Všeobecné fakultní nemocnice Praha a s Oddělením klinické hematologie Fakultní nemocnice Královské Vinohrady v Praze (21).

Pacient s onkologickým onemocněním

Zhoubné onemocnění většina pacientů vnímá jako stav doprovázený bolestí, úbytkem životních sil, postupující bezmocností a blížící se smrtí. Uvědomění si povahy choroby, její léčby a následky léčby představuje pro pacienta dlouhodobou zoufalou situaci (2). Podstatným aspektem v životě onkologického pacienta je únava spojená s léčbou. Únava velice negativně ovlivňuje kvalitu života pacienta (23).

Onkologická léčba zaznamenala v posledních desetiletích obrovský pokrok jak v technice, tak v nových léčebných metodách. Podpora psychosociální oblasti je dnes již samozřejmou součástí léčby, pokud má komplexní onkologická péče ambice dosahovat na mety týkající se nejen zachování, ale i zvyšování kvality pacientova života (14).

1.4.3 Potřeby pacientů

V současnosti dochází v péči o pacienty k odklonu od čistě lékařského modelu k modelu holistickému a humanistickému. O člověku se přemýšlí jako o bio-psycho-sociálním celku. Důraz se klade též na sféru duchovní (spirituální). Všechny sféry tvoří vzájemnou jednotu, jsou tedy pojímány holisticky (12). Z toho vyplývá, že pokud je narušena jedna část celku, zákonitě to negativně ovlivní další části, což může vést až k celkovému kolapsu organismu (36).

Hierarchie potřeb nemocných lidí se mění na dva základní okruhy, které jsou na stejné úrovni:

- a) láska a pocit příslušnosti, pocit sebeúcty
- b) fyziologické potřeby, potřeba jistoty a bezpečí (28).

Šimánková (28) modifikuje potřeby z Maslowovy pyramidy následovně:

- a) fyziologické potřeby – základní a primární, zůstávají po dlouhou dobu nemoci v popředí zájmu nemocného člověka. Zájem o tyto potřeby však nemocní postupně ztrácejí. Povinnost poskytovatelů veškeré péče spočívá v převzetí role zabezpečení fyziologických potřeb tak, aby nemocný člověk netrpěl nedostatkem, např. ve výživě, vyprazdňování atd.
- b) bezpečí a jistota – nemocný člověk chce v první řadě vědět, že nebude opuštěn, že nezůstane sám. Nemocný dále chce být zbaven bolesti, pokud možno chce být zbaven i ostatních doprovodných příznaků, jako je nauzea, nechutenství, nespavost, chce mít vše po ruce, chce vědět, že se mu v případě potřeby dostane všeho, co mu přinese úlevu.
- c) láska a pocit příslušnosti – dát pacientovi najevo porozumění, snažit se pomoci při vysvětlování osobních a vztahových nejasností. Pocit příslušnosti k určité skupině závisí na přijímání jedince v jeho nemoci, na pochopení jeho změněných potřeb, nároků.
- d) sebeúcta – posiluje se u nemocného tím, že je mu dáváno najevo, že není na obtíž, že nám nevádí o něj pečovat. Také se zvyšuje se zachováním čistoty a soukromí.

- e) seberealizace – v podstatě zaniká, těžce nemocný člověk nechce slyšet, jak by se ještě mohl realizovat, ale chce být ubezpečen, že něco dokázal, že se mu mnohé povedlo.

1.4.4 Způsob naplňování potřeb

Způsob naplňování potřeb je většinou ovlivňován těmito faktory:

- a) individuální vlastnosti jedince – jsou dány např. temperamentem, člověk vyrovnaný, optimistický a otevřený naplní svoje potřeby snadněji než člověk tichý, uzavřený,
- b) sociální prostředí jedince – např. rodina, ekonomické zabezpečení, dosažené vzdělání, pracovní zařazení,
- c) pocit zdraví nebo nemoci – kdy prakticky u každého jedince dochází k posunu kvality i kvantity potřeb, včetně jejich naplnění,
- d) okolnosti vzniku nemoci – rozdíly v naplňování potřeb u nemocných s akutním onemocněním a nemocných s onemocněním chronickým **(28)**.

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zjistit přínos dobrovolnictví pro pacienty na lůžkových odděleních v nemocnici.

2.2 Hypotézy

Vzhledem k tomu, že byl zvolen kvalitativní výzkum, nebyly hypotézy stanoveny. Pro splnění cíle práce byla stanovena výzkumná otázka (VO).

VO: Jaký je přínos dobrovolnictví pro pacienty na lůžkových odděleních v Nemocnici České Budějovice, a.s.?

Otázky položeného rozhovoru lze shrnout do následujících okruhů:

- a) demografické údaje
- b) pobyt v nemocnici
- c) dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.
- d) pravidelné/jednorázové aktivity
- e) jednorázové/pravidelné aktivity

2.3 Operacionalizace pojmů

Přínos dobrovolnictví pro pacienty může znamenat tyto skutečnosti: změna nemocničního stereotypu, posílení sociálního a lidského kontaktu, možnost činnosti vyplňující volný čas, vedoucí k aktivitě posilující motivaci k návratu do života, objeovávání nových nebo obnovování starých dovedností, zlepšení emocionality, zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu (15).

Termínem **pacient** rozumíme v tomto výzkumu osobu hospitalizovanou v nemocnici a to na jednom ze dvou oddělení, na kterých probíhá Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Lůžkovým oddělením pro účely této práce rozumíme dvě oddělení v Nemocnici České Budějovice, a.s. a to 2. oddělení následné péče a onkologické oddělení.

Nemocnice České Budějovice, a. s. se zařazuje mezi největší zdravotnická zařízení v České republice s lůžkovou kapacitou cca 1 600 lůžek **(22)**.

3 METODIKA

3.1 Použité metody a techniky sběru dat

Ke zpracování praktické části mé práce jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Hendl (9) uvádí, že hlavní metodu sběru dat tvoří naslouchání, vyprávění, kladení otázek lidem a získávání jejich odpovědí.

Ke sběru dat byla využita metoda dotazování, jako technika sběru dat potom posloužil položený rozhovor, jež se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací (9). Otázky ze stanovených okruhů (viz. příloha 1 a 2) byly během rozhovoru doplňovány o dílčí podotázky, díky nimž jsem získala komplexnější a přesnější odpovědi. První tři okruhy otázek jsou shodné. První okruh otázek se zabýval demografickými údaji, otázkami z druhého okruhu jsem zjišťovala informace o respondentově pobytu v nemocnici. Třetí okruh byl zaměřen na dobrovolnictví a Dobrovolnický program v nemocnici České Budějovice, a.s. Otázky ve čtvrtém okruhu se týkaly pravidelných/jednorázových aktivit, podle toho, do kterého druhu dobrovolnictví se respondent zapojil. V pátém okruhu jsou otázky o pravidelných/jednorázových aktivitách, podle toho, do kterých respondent zapojen nebyl.

Položené rozhovory byly prováděny s pacienty z 2. oddělení následné péče a onkologického oddělení v Nemocnici České Budějovice, a.s. Pacienti byli informováni o účelu výzkumu a poskytli ústní informovaný souhlas se zapojením do výzkumu. Rozhovory byly zaznamenávány do záznamových archů, které mám uloženy ve svém osobním archívu.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Základní soubor byl tvořen 102 hospitalizovanými pacienty na 2. oddělení následné péče a 60 pacienty z onkologického oddělení v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Výběrový soubor tvořilo 10 pacientů z 2. oddělení následné péče a 9 z onkologického oddělení, kteří byli zapojeni do pravidelných nebo jednorázových

dobrovolnických aktivit. Pro výběr respondentů do cílového souboru byl zvolen kvótní výběr. Kritéria pro výběr respondentů: zdravotní stav umožňující rozhovor, hospitalizace v době realizace výzkumu, zachované kognitivní funkce, souhlas a ochota se zapojením do výzkumu. Z výběrového souboru byli vyřazeni 4 pacienti z důvodu propuštění z nemocnice, 3 pacienti se nechtěli výzkumu účastnit a 2 pacienti nespĺňovali v době výzkumu podmínku zdravotního stavu umožňujícího rozhovor.

Cílový soubor se skládal z 10 pacientek, tj. 5 z 2. oddělení následné péče a 5 z onkologického oddělení. Soubor byl dále rozdělen podle toho, do kterého typu aktivit se pacientky zapojily. Tři pacientky byly zapojené do pravidelných aktivit a sedm do jednorázových aktivit.

3.3 Realizace výzkumu

Vlastní výzkum proběhl v období březen až duben 2011 po předchozím souhlasu kontaktních osob, zapojených do Dobrovolnického programu v Nemocnici České Budějovice, a.s., Bc. Elen Červené, sociální sestry na 2. oddělení následné péče a Mgr. Jany Klikové, psycholožky onkologického oddělení.

Výzkum byl proveden v rámci realizace Dobrovolnického programu v Nemocnici České Budějovice, a. s., který probíhá od roku 2001 díky spolupráci mezi Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakultou – Ústavem zdravotně sociální práce a Nemocnicí České Budějovice, a. s.

4 VÝSLEDKY

4.1 Případové studie – I. pacienti zapojení do pravidelných aktivit

Případová studie č. 1

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 89

Pobyt na oddělení

Pacientka je na 2. oddělení následné péče již téměř rok. Pacientka nemá blízkou rodinu. Její manžel zemřel před třemi lety, děti nemá. Na návštěvu za ní dochází vzdálenější příbuzní – neteř s rodinou. Přestože žijí v Praze, navštěvují pacientku téměř každý týden o víkendu, kdy jezdí do Jižních Čech na chalupu.

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Pacientka přesně neví, co si pod pojem dobrovolnictví představit. Význam vztahuje pouze na dobrovolníky v nemocnici. *„Dobrovolnictví je to, když někdo pomáhá někomu, kdo nemůže chodit...“*

Dobrovolníka popisuje jako někoho, kdo pracuje dobrovolně, sám od sebe. Pomáhá někomu při práci, kterou daný člověk nemůže vykonat sám.

Na otázku proč si myslí, že dobrovolníci vykonávají svoji činnost, odpovídá: *„Asi je to musí bavit, nikdo je do toho nesmí nutit, musejí to dělat o své vůli.“*

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. pacientka nezná, neslyšela o něm. Myslí si, že je to nějaká organizovaná forma dobrovolnictví.

Podle pacientky program smysl určitě má. Vidí jej v jisté úlevě pro pacienty, nejčastěji od trápení, samoty apod.

Dále se pacientka domnívá, že dobrovolníci by měli docházet na všechna oddělení nemocnice. Na každém z nich by se podle ní činnost dobrovolníků dala využít.

K přínosu dobrovolnictví pacientka říká: *„Je to pomoc lidem, kteří pomoc potřebují. Dobrovolníci pacienty povzbudí v jejich nepříznivém psychickém stavu.“*

Pravidelné aktivity s dobrovolníky

Pacientku navštěvuje dobrovolnice čtyři týdny. Návštěvy jsou pravidelné, jednou týdně vždy v úterý. Délka jejich setkání se průměrně pohybuje okolo 45 minut.

Přínos pro ni samotnou komentuje slovy: *„Já si s dobrovolnicí nejčastěji povídám. Jsem ráda, že mě poslouchá někdo, kdo nikam nespíchá a koho moje povídání zajímá. Vždycky si máme o čem povídat, například o počasí, o Českých Budějovicích. Také ráda vzpomínám na svoje mládí. Jindy mě dobrovolnice naučila hrát karetní hru, kterou jsem nikdy předtím nehrála.“*

Na otázku, jestli by pacientka po dobrovolnicích vyžadovala nějakou jinou činnost, odpovídá: *„Když by někdy bylo hezky, ráda bych se šla třeba projít na chvílku ven.“* O další služby jako je např. roznášení pití, pomoc při stravování pacientka zájem nemá. *„Dokud jsem schopná si pro pití zajít sama, nechci tím nikoho obtěžovat. Jsem ráda, že to zatím zvládám sama.“*

Změnu nemocničního stereotypu, kterou dobrovolnictví přináší, pacientka hodnotí výborně. *„Myslím si, že dobrovolníci do nemocnice přinášejí radost a oživují tady to prostředí.“* Posílení lidského a sociálního kontaktu si pacientka příliš neuvědomuje, nemá totiž problém s izolací. *„Jsem ráda, že si se mnou dobrovolnice popovídá, ale když tady není, necítím se osamocené.“* Možnost činností vyplňujících volný čas pacientka hodnotí jedničkou. *„Tady mám spoustu volného času a dobrovolnice mi ho vyplňuje už tím, že za mnou přijde.“* Jelikož si pacientka s dobrovolnicí většinou povídá, nemá pocit, že by si obnovovala nějaké zapomenuté dovednosti. *„Ale je pravda, že jsem se naučila hrát novou karetní hru, kterou jsem předtím neznala.“* Zlepšení emocionality pacientka oceňuje rovněž. *„Dobrá nálada mi vydrží i nějakou dobu po odchodu dobrovolnice.“* Také zvýšení zájmu o vlastní uzdravení sílí s návštěvami dobrovolnice. *„Myslím si, že každý by se chtěl vrátit do normálního života, o kterém dobrovolníci vypráví.“*

Jednorázové aktivity

Pacientka má zájem o jednorázové aktivity. *„Určitě bych se někdy ráda zapojila. Bavilo by mě třeba něco vyrábět, ale ne nic těžkýho.“*

Přínos jednorázových aktivit hodnotí pacientka rovněž kladně. *„Myslím si, že největší přínos je v tom, že pacienti na oddělení přijdou na jiné myšlenky, že se na chvíli zabaví nějakou činností.“*

Konkrétně přínos, jako změnu nemocničního stereotypu, hodnotí výborně. Posílení lidského a sociálního kontaktu známkuje taktéž jedničkou. *„Nejvíc to asi ocení ti pacienti, kteří nemají pravidelné návštěvy a leží na oddělení již delší dobu.“* Stejně se vyjadřuje i k možnostem činností vyplňujících volný čas, vedoucích k aktivitě posilující motivaci k návratu do života. Objevování nových nebo obnovování zapomenutých dovedností hodnotí pacientka dvojkou až trojkou. *„Já si myslím, že se pacienti zas tak moc nechtějí naučit něco nového, podle mě jsou rádi, že dělají něco jiného než každý den.“* Ve zlepšení emocionality pacientka velký přínos nevidí. *„Nikdy jsem si nevšimla, že by pacienti působili nějak šťastnější nebo veselejší. Ale je možný, že jsem si toho nevšimla.“* Zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu oceňuje dvojkou. *„Jak už jsem říkala, já osobně bych se ráda uzdravila a vrátila se domů, ale nevím, jestli to tak mají všichni.“*

Případová studie č. 2

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 86

Pobyt na oddělení

Pacientka je na 2. ONP dva měsíce. Rodina ji navštěvuje jednou týdně, víckrát nemůžou kvůli pracovnímu vytížení. Nejčastěji ji navštěvuje syn s manželkou. *„Taky za*

mnou chodí vnuk s malým pravnoučkem. Ten má rád, když mu tady čtu, mám tady dost času.“

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Dobrovolnictví si představuje jako: *„Mladí lidi, kteří dochází za pacienty do nemocnice.“*

Dobrovolník je podle pacientky člověk, který má zájem o nemocné lidi, umí je potěšit a zvednout jim náladu.

Pacientka se domnívá, že dobrovolnické činnosti se dobrovolníci věnují z těchto důvodů: *„Asi mají dobrý srdce, jsou k lidem a obzvlášť k těm nemocným. Musí mít k činnosti vztah. A možná jsou k tomu vedení v rodině.“*

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice pacientka zná. Ví o něm od „své“ dobrovolnice. *„Taky jsem četla letáček tady na nástěnce.“*

Smysl programu pacientka vidí v tom, že pacienti, za kterými dobrovolník dochází, se necítí tak osamoceně.

Dobrovolníci by se také dle pacientky dali využít na dětském oddělení. *„Musel by je ale umět zabavit. Ty děti by uvítaly, že se jim někdo věnuje a má na ně čas.“*

Pacientka oceňuje, že dobrovolníci vždy aktivně naslouchají. *„Já tu holku obdivuju, že sem chodí. Mohla by mít svoje zájmy a ne chodit do nemocnice.“*

Přínos dobrovolnické činnosti pro dobrovolníky obecně spatřuje pacientka v tom, že dobrovolníci stráví s pacienty určitý čas, že je zabaví. Říká: *„Pacient, obzvlášť ten ležící má spoustu času, každý den trvá dlouho, když může jen ležet. Proto, jsou pacienti rádi, když za nimi někdo přijde.“*

Pravidelné aktivity s dobrovolníky

Dobrovolnice byla za pacientkou dvakrát, pokaždé v pondělí. Jejich každé setkání trvalo cca jednu hodinu.

Během schůzek si pacientka s dobrovolnicí povídá. *„Mně to stačí, nemusíme dělat nic jiného. Já jsem ráda, že za mnou vůbec chodí. Ted' jsem na pokoji sama, tak jsem šťastná, že si mám s kým popovídat.“*

Jak už bylo řečeno, o jiné aktivity pacientka zájem nejeví. Nabídku roznášky pití, či dopomoc se stravováním od dobrovolníků nevyžaduje. *„Ne, já si myslím, že na to stačí sestřičky.“*

Jelikož i z povídání o dobrovolnici vyplynulo, že pacientka si její společnosti velice váží, je i její hodnocení dobrovolnické činnosti velice pozitivní. Všechny složky přínosu, od změny nemocničního stereotypu až po zlepšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu, hodnotí pacientka jedničkou. *„Já bych jí dala jenom samý jedničky.“*

Jednorázové aktivity s dobrovolníky

Protože se pacientka žádné z jednorázových aktivit nezúčastnila, oceňuje jejich přínos čistě hypoteticky.

Pacientka jeví zájem o jednorázové aktivity. *„Určitě bych se ráda do nějaké aktivity zapojila. Ale musel by mě tam někdo dovézt, tak nevím, jestli by to nevadilo.“*

Na otázku, které činnosti na jednorázových aktivitách by pacientka přivítala, odpovídá: *„Mohli bysme si třeba zazpívat. Nebo pletení, to by mě bavilo.“*

Při hodnocení přínosu jednorázových aktivit vychází ze svých zkušeností s pravidelným dobrovolnictvím. I u tohoto druhu dobrovolnictví jsou její hodnocení na nejvyšší úrovni. *„Nejdůležitější je ale asi ta změna nemocničního stereotypu a posílení sociálního a lidského kontaktu. Já osobně jsem totiž vždycky moc ráda, že si se mnou někdo popovídá.“*

Případová studie č. 3

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 85

Pobyt na oddělení

Pacientka je na onkologickém oddělení hospitalizovaná měsíc. Z příbuzných ji navštěvuje dcera s rodinou. Dcera má bohužel časově náročné zaměstnání, chodí tedy na návštěvy jednou týdně o víkendu.

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Pacientka se domnívá, že dobrovolnictví je to, když nějaký člověk dobrovolně poskytuje pomoc druhým lidem.

Dobrovolníka definuje takto: *„Je to někdo, kdo třeba dochází za pacientama do nemocnice a tráví s nima nějaký čas. Jo a nejspíš za to není placený.“*

Dobrovolnictví se podle pacientky lidé věnují asi hlavně proto, že je to baví, chtějí trávit svůj volný čas užitečným způsobem.

Pacientka před nástupem na oddělení Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. neznala. *„Ne, nikdy jsem o tom neslyšela, až tady něco od dobrovolnice.“*

Smysl programu pacientka spatřuje zejména v tom, že dobrovolníci vyplní pacientům volný čas, pacienti mají možnost se seznámit s novými lidmi, což přispívá ke zlepšení jejich psychického stavu.

Pacientka si myslí, že kromě oddělení, na která dobrovolníci již dochází by program mohl být zaveden v léčebně dlouhodobě nemocných. *„No a ještě na chirurgii, kde by dobrovolníci mohli chodit za lidma po amputaci končetiny, ti by potřebovali rozptýlit.“*

Přínos programu pacientka komentuje obdobně jako jeho smysl. Podle ní je největším přínosem pro pacienty obecně hlavně to, že se mohou někomu vypovídat a že jim dobrovolník zpestří pobyt v nemocnici.

Pravidelné aktivity

Pacientka byla navštívena dobrovolnicí dvakrát. Vždy se jednalo o úterý. Jejich setkání průměrně trvala půl hodiny.

Ke společnému času s dobrovolníkem pacientka říká: *„Vždycky jsme si povídaly. A jednou jsme taky hrály karty, to mě bavilo. Byla jsem ráda, že si mám zase s kým popovídat a že jsem na chvíli mohla myslet na něco jinýho a ne na svou nemoc.“*

Téměř všechny jednotlivé druhy přínosu pacientka hodnotí výborně. Jedině snad posílení lidského a sociálního kontaktu nemá pro pacientku takovou váhu. *„Já si rozumím s ženskýma na pokoji, proto se necítím sama.“*

Mimo činnosti, které s dobrovolnicí provozují, pacientka navrhuje: *„Mohly bysme si třeba zazpívat nebo zahrát nějakou hru.“* O činnosti jako je roznáška pití či pomoc při stravování pacientka zájem nemá.

Jednorázové aktivity

Nápad jednorázových aktivit se pacientce zamlouvá. *„Já jsem ale na žádné nebyla. Byly tady holky a zvaly nás na zdobení vajíček, ale mě bylo ten den blbě, tak jsem tam nešla.“*

Pacientka se domnívá, že jednotlivé druhy přínosu jednorázových aktivit by se mohly označkovat jedničkou. *„Já si myslím, že všechny ty přínosy platěj a jsou důležitý.“*

Z výčtu činností, které by se daly provozovat během jednorázové aktivity by pacientka přivítala hudební odpoledne nebo třeba canisterapii. *„Jo, to by se mi líbilo, kdyby sem přišli s pejskama. Mám totiž psy moc ráda.“*

4.2 Případové studie – II. pacienti zapojení do jednorázových aktivit

Případová studie č. 4

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 73

Pobyt na oddělení

Pacientka je hospitalizovaná na 2. oddělení následné péče tři měsíce. Rodina ji navštěvuje jednou týdně. *„Většinou chodí syn se snachou, někdy vnoučata. Syn je podnikatel, nemá čas každý den.“*

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Jelikož se pacientka s dobrovolnictvím setkala až při pobytu v nemocnici, jeho význam vysvětluje na základě činnosti dobrovolníku v nemocnici. *„Je to to, když sem ty mladý holky přišly tvořit ty kytičky.“*

Dobrovolníka potom popisuje jako mladého člověka, který dochází do nemocnice a plánuje zábavná odpoledne. *„Oni to jsou spíš studenti, ne? Nechoděj do práce, tak mají čas.“*

Na otázku, proč to dobrovolníci dělají, odpovídá: *„Nevím, třeba mají z toho nějaký výhody ve škole. Taky musí mít zájem o nemocný lidi.“*

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. poznala při pobytu v nemocnici. Na nástěnce si přečetla letáček a také se něco dozvěděla během výtvarného odpoledne.

Jestli má program smysl, pacientka říká: *„Záleží jak pro koho. Mně se to líbilo, takže jestli tady ještě bude něco takovýho, dokud tady budu, tak přijdu zas.“*

Podle pacientky by dobrovolník mohl navštěvovat různá oddělení v nemocnici. Domnívá se, že by se různé činnosti mohly líbit dětem na dětském oddělení, dále pacientům na léčebně dlouhodobě nemocných či na psychiatrickém oddělení.

Přínos pro pacienty oddělení pacientka popisuje následovně: *„Dobrovolníci aspoň pacientům zvedli náladu, zkrátili jim dlouhou chvíli.“*

Jednorázové aktivity

Pacientka se zúčastnila výtvarného odpoledne, na kterém pacientky spolu s dobrovolnicemi vyráběly narcisky z proložek od vajíček. *„To víte, že se mi to líbilo. Aspoň jsem se celý odpoledne nenudila a taky jsem se seznámila s pacientkama, který jsem neznala.“*

Přínos, jako změnu nemocničního stereotypu, hodnotí pacientka výborně. „*Aspoň to oživilo tu nudu, co je tady. Mohly jsme dělat něco jinýho.*“ Posílení lidského a sociálního kontaktu známkuje pacientka dvojkou. „*Já si nemyslím, že bych tohle nějak potřebovala. Hodně si povídáme tady s paní vedle.*“ Možnost činností vyplňujících volný čas, vedoucí k aktivitě posilující motivaci k návratu do života pacientka příliš nedoceňuje. „*Líbilo se mě to, ale ještě víc by mě třeba bavilo, kdyby jsme si pletly, zpívaly nebo hrály nějaký hry.*“ Objevování nových nebo obnovování starých dovedností hodnotí pacientka výborně. „*Nikdy jsem neviděla, že by se z proložek na vajíčka daly dělat takový hezký věci.*“ Zlepšení emocionality pacientka hodnotí jako dobré, tedy trojkou. „*Bylo to fajn, ale trvalo to jenom chvilku.*“ Poslední z vyjmenovaných druhů přínosů, zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu známkuje pacientka „za dvě“. „*Možná někoho to tak ovlivní, ale já se chci uzdravit i bez toho.*“

Pravidelné aktivity

Možnosti pravidelných návštěv dobrovolníka by pacientka využila ráda.

Na věku dobrovolníka jí příliš nezáleží, klidně by mohlo jít o studentku. „*I když možná bych si líp rozuměla s někým stejně starým jako já.*“

Návštěvy by přivítala jednou týdně. „*Nejlepší by to bylo tak ve středu, abych měla dvě návštěvy týdně, hezky rozprostřený.*“

Pacientka si myslí, že kontakt s dobrovolníkem by jí mohl přinést: „*Tak určitě zkrácení dlouhý chvíle, zabavila bych se, zahrály bysme si karty.*“

Pacientka by dále uvítala např. doprovod na lékařská vyšetření.

Jednotlivé druhy přínosu dobrovolnictví u pravidelných aktivit pacientka hodnotí stejně jako u aktivit jednorázových. „*Já myslím, že to je stejný, jako u těch jednorázovejch. Hlavně, když se lidi aspoň trochu zabaví.*“

Případová studie č. 5

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 81

Pobyt v nemocnici

Hospitalizace pacientky na 2. oddělení následné péče trvá již pátý týden. Pacientka nemá žádnou rodinu, která by ji pravidelně navštěvovala.

Dobrovolnictví a dobrovolnický program v nemocnici České Budějovice, a.s.

O dobrovolnictví nemá pacientka jasnou představu. *„Je to nějaký závazek, kterýmu se někdo dobrovolně zaváže, ne?“*

Osobu dobrovolníka pacientka popisuje jako někoho, kdo se svobodně rozhodne někomu pomáhat.

Důvody, proč se lidé věnují dobrovolnictví, popisuje pacientka následovně: *„Možná se od někoho doslechli, že to na lidi dobře působí, nebo by to mohli být lidé věřící. Anebo mají doma někoho, o koho se starají, takže jsou na to zvyklí.“*

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. pacientka nezná, dozvěděla se na něm až během jednorázové aktivity.

Smysl, podle pacientky, program určitě má. Pacienti se díky dobrovolnictví mohou cítit ve větší psychické pohodě, jsou motivovanější k uzdravení.

Pacientka se domnívá, že dobrovolník by mohl navštěvovat všechna oddělení. *„Hlavně na dětském, tam by byli za dobrovolníky vděční.“*

Přínos dobrovolnické činnosti pacientka definuje: *„Je to hlavně rozptýlení, pacienti aspoň na chvíli zapomenou, že jsou v nemocnici, nemyslí na to.“*

Jednorázové aktivity

Přínos pro ni samotnou hodnotí pacientka obdobně jako již výše zmiňovaný obecný přínos. *„A taky jsem měla pocit, že mě někde rádi vidí, bylo to takový domácí prostředí.“*

Přínos, jako změnu nemocničního stereotypu, hodnotí pacientka výborně. Komentuje to slovy: „*Dny tady v nemocnici jsou strašně jednotvárné a dobrovolnice do nich vnesly alespoň malou dávku vzrušení.*“ Posílení sociálního a lidského kontaktu známkuje pacientka dvojkou s tím, že: „*Jsem na pokoji s dalšími třemi pacientkami a nedá se říct, že bych měla nouzi o lidský kontakt.*“ Možnost činností vyplňujících volný čas, vedoucích k aktivitě posilující motivaci k návratu do života hodnotí pacientka taktéž výborně. „*Činnost mi krásně vyplnila odpoledne.*“ Objevování nových nebo obnovování starých dovedností hodnotí pacientka, na stupnici od jedné do pěti, dvojkou. Zlepšení emocionality ve smyslu přínosu dobrovolnické činnosti je dle pacientky opravdu značné. „*Potom jsem měla výbornou náladu, cítila jsem se šťastnější.*“ Pacientka taktéž velice oceňuje přínos jako zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu.

Pravidelné aktivity

Z rozhovoru s pacientkou již vyplynulo, že by zájem o pravidelné návštěvy dobrovolníka měla.

„*Mohly bysme si klidně jenom povídat nebo zajít na krátkou procházku. Nebo jestli by to šlo, kdyby mě učil nějaký cizí jazyk či práci s počítačem. Ale to by asi nešlo, že? Tady v nemocnici asi ne.*“

Na pohlaví dobrovolníka pacientce v podstatě nezáleží, ale uvádí, že pravděpodobně by se jí snáze povídalo s nějakou dívkou. Co se týče věku dobrovolníka, pacientka preferuje přítomnost někoho mladšího, například studenta. „*Já si totiž víc rozumím s mladšíma, protože jsem pracovala jako učitelka na základce. No a tady jsou jenom staří, takže bych byla radši, kdyby to byl někdo mladý.*“

Pacientce na tom, který den v týdnu by ji dobrovolník navštěvoval, nezáleží. „*To je úplně jedno, kdy by chodil. A jednou týdně je to myslím akorát.*“

Roznášení pití či pomoc při stravování by pacientka po dobrovolnících nepožadovala.

Případová studie č. 6

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 64

Pobyt na oddělení

Pacientka je na 2. oddělení následné péče hospitalizovaná třetím týdnem. Rodina ji navštěvuje pravidelně, několikrát do týdne. Nejčastěji syn s rodinou.

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Dobrovolnictví si pacientka představuje jako: „*Něco, co pomáhá nemocným lidem zlepšit jejich stav, hlavně psychiku.*“

Pacientka dále vymezuje dobrovolníka jako někoho, kdo chodí navštěvovat nemocné lidi do nemocnice a zpříjemňuje jim nudný pobyt na oddělení.

Dobrovolnictví se lidé podle názoru pacientky věnují z těchto důvodů: „*Asi že chtějí někomu pomoci, dělají rádi dobrý skutky.*“

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. pacientka nezná, o jeho existenci se dozvěděla až během jednorázové aktivity.

Smysl programu pacientka vidí v tom, že nemocní lidé se na chvíli odpoutají od běžných starostí a stráví svůj čas v nemocnici jinak než jsou zvyklí.

Podle pacientky by se činnost dobrovolníka pravděpodobně nejlépe uplatnila na psychiatrickém oddělení, v léčebně dlouhodobě nemocných a na dětském oddělení.

Obecně může činnost dobrovolníka přinést pacientům především rozptýlení a zábavu. „*No já myslím, že hlavně to, že přijdou na jiný myšlenky a taky že se zabavěj.*“

Jednorázové aktivity

Pacientka se zúčastnila jednorázové aktivity, během které se malovala velikonoční vajíčka. Přestože se sama nezapojila, činnost se jí líbila.

Jako další činnosti navrhuje: „*Třeba kdyby nám někdo něco četl, nějaký básničky. Nebo by jsme si mohly zazpívat s kytarou.*“

Nejvíce ocenila: „*Aspoň jsem si popovídala s někým jiným než s pacientama a sestřičkama. A mohla jsem si některý z těch krásnejch hotovejch vajíček vzít domů.*“

Jednotlivé druhy přínosu hodnotí pacientka výborně. Nejvíce však oceňuje změnu nemocničního prostředí. „*Jo, ta změna nemocničního stereotypu je asi nejdůležitější. Lidi přijdou na jiný myšlenky, netrápěj se aspoň chvíli.*“

Pravidelné aktivity

Pacientka o pravidelné návštěvy dobrovolníka zájem nemá. Vysvětluje to tím, že jí její rodina navštěvuje dost často, a proto je ráda za chvíle klidu. „*On sem syn chodí dost často a někdy i vnuk, takže se moc nenudím. Taky tady zatím nejsem moc dlouho, takže jsem ráda, že si někdy odpočinu od lidí a mám chvíli klidu. Ale pokud bych tady měla být dýl, tak bych možná byla ráda, kdyby za mnou nějaký dobrovolník chodil.*“

Případová studie č. 7

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 68

Pobyt na oddělení

Pacientka je na onkologickém oddělení dvanáct dní. Rodina ji příliš často nenavštěvuje, protože je v nemocnici krátkou dobu a rodina nežije v Českých Budějovicích. Navíc má možnost využít propustek – na víkendy jezdí domů.

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Pacientka se s dobrovolnictvím setkala až při pobytu na onkologickém oddělení, proto na otázku, co je to dobrovolnictví odpovídá: „*Je to, když někdo dobrovolně pomáhá jiným lidem, snaží se jim ulehčit současnou situaci.*“

Z toho vyplynula i odpověď na to, kdo je dobrovolník. Dobrovolníka si představuje jako mladého člověka, který přichází potěšit nemocné lidi do nemocnice. Pomáhá jim zapomenout na jejich zdravotní stav.

Pacientka se domnívá, že dobrovolníci to dělají, protože mají dobré srdce a soucítí s nemocnými lidmi. *„Asi si taky uvědomují, že je potřeba někomu pomoci, že je někdo potřebuje.“*

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. nezná. *„Když jsme byly malovat ty vajíčka, tak tady byly nějaký holky, který říkaly něco o dobrovolnících, ale odkud přišly, to nevím.“*

Pacientka uznává smysl programu. Vidí ho v čemkoliv, ať už je to rozptýlení pacientů, přivedení pacientů na jiné myšlenky, aktivní trávení volného času.

Podle pacientky by dobrovolník mohl navštěvovat všechna oddělení v nemocnici.

Pacientka si myslí, jak už bylo výše zmíněno, že dobrovolnictví přináší pacientům především rozptýlení a odreagování se. *„Tak hlavně tu psychickou úlevu, rozptýlení, odpočinou si od těch stálejších myšlenek a můžou se i pobavit.“*

Jednorázové aktivity

Pacientka se zúčastnila jednorázové aktivity, na které s ostatními pacientkami a dobrovolníky malovali velikonoční vajíčka. Tato činnost ji velice bavila, protože během ní mohla zapomenout na současné trápení. *„To bylo výborný. Podívaly jsme se a vyzkoušely si, jak se dají zdobit vajíčka, popovídaly jsme si, zasmály jsme se. Já jsem to svoje vajíčko zdobila bez brýlí, takže když jsem si je pak nasadila, musela jsem se smát.“*

Jednotlivé druhy přínosu hodnotí výborně. Nejvíce oceňuje již několikrát zmíněné rozptýlení a odreagování se během dobrovolnické činnosti. Jenom přínos objevování nových a obnovování starých dovedností známkuje pacientka dvojkou. *„Nevím, ale myslím, že naučit se něco nového není tak důležitý. Důležitá je ta sranda při tom.“*

Pravidelné aktivity

Pacientka by měla zájem o pravidelné návštěvy dobrovolníka v případě, že by její pobyt v nemocnici byl dlouhodobějšího rázu.

Na pohlaví dobrovolníka by jí nezáleželo, ale přivítala by, kdyby se jednalo o někoho mladšího, například studenta.

Interval pravidelných aktivit, tak jak jej nabízí Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. se jí zdá adekvátní. Návštěvy by mohly být kterýkoliv den v pracovním týdnu.

Aktivity, jako je roznáška pití, například jiného než je poskytováno na oddělení, pomoc při stravování apod., by pacientka přivítala v případě, kdyby byla imobilní. *„Možná, když bych si pro to nemohla zajít sama. Pak bych byla ráda, kdyby mě něco přinesli třeba z kantýny. Ale dokud můžu, jsem schopná si takový věci obstarat sama.“*

Pacientka si myslí, že přínos pravidelných aktivit je obdobný jako u těch jednorázových. Proto i všechny konkrétní druhy přínosu hodnotí výborně. *„Já myslím, že by to pro mě mělo stejnej význam.“*

Případová studie č. 8

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 50

Pobyt na oddělení

Pacientka je na onkologii hospitalizovaná již čtvrtý týden. Jelikož bydlí přímo v Českých Budějovicích, rodina ji navštěvuje téměř každý den.

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Dobrovolnictví chápe pacientka tak, že lidé věnují svůj volný čas nemocným lidem. Dobrovolníka si představuje jako mladého člověka, který sám od sebe pomáhá cizím lidem.

Pacientka se domnívá, že lidé, kteří se věnují dobrovolnictví, to dělají proto, že chtějí poskytnout pomoc těm lidem, kteří nejsou schopni si pomoci sami.

Dobrovolnický program pacientka nezná, dozvěděla se o něm až během jednorázové aktivity.

Pacientka si myslí, že program pro pacienty určitě smysl má. *„Hlavně pro ty, co se trápí a potřebují přivést na jiné myšlenky a popovídat si s někým. Klidně o blbostech.“*

Dobrovolník by mohl podle pacientky docházet i na dětské oddělení, kde by se jeho činnost dala využít. Rovněž by se mohl uplatnit na psychiatrickém oddělení.

Obecný přínos pacientka popisuje tak, že pacient má aspoň možnost probrat s dobrovolníkem svůj problém, odreaguje se. *„Dobrovolník jej aspoň vyslechne, i když neporadí.“*

Jednorázové aktivity

Pacientka se zúčastnila aktivity, během které se barvila velikonoční vajíčka. Pacientka oceňuje přístup dobrovolnic: *„Já je fakt obdivuju. Takový mladý holky, klidně by mohly jít třeba na rande. A ony jdou dobrovolně sem.“*

Přínos dobrovolnické činnosti pro pacientku samotnou znamená: *„Přišla jsem na jiný myšlenky, aspoň tu hodinu a půl jsem nemyslela na svou nemoc.“*

Jednotlivé druhy přínosu hodnotí pacientka velice kladně. *„Mně se to moc líbilo, tak přece si nebudu na nic stěžovat.“* Proto druhy přínosu od změny nemocničního stereotypu po zvýšení zájmu o vlastní uzdravení známkuje jedničkou. *„Hlavně, že jsme se mohly odreagovat a zasmát se. A měly jinej program než normálně.“*

Pravidelné aktivity s dobrovolníky

Zájem o pravidelného dobrovolníka by pacientka jednoznačně měla. Přestože ji rodina často navštěvuje. *„V té nemocnici je taková nuda, že bych mohla mít třeba tři návštěvy denně.“*

Na pohlaví ani na věku pacientce příliš nezáleží. *„No ale, kdyby to byl nějaký hezkej kluk, na kerýho by se dobře dívalo. Ne, to je jenom sranda.“*

Kontakt s dobrovolníkem jednou týdně se jí zdá vyhovující, na dni v týdnu nezáleží.

Pacientka nepreferuje žádnou činnost, která by se dala s dobrovolníkem dělat. *„To je jedno, co bysme dělali. Klidně bysme si jenom mohli povídat, já bych si taky ráda poslechla, co by dobrovolník vyprávěl.“* Při nabídce činností se však nejvíce nadchnula pro možnost předčítání. *„To by bylo úplně skvělý, kdyby mi někdo chodil předčítat pohádky a já bych jenom poslouchala.“*

O činnosti, jako je například roznáška pití nebo pomoc při stravování pacientka zájem nemá. *„Ne, já nerada někoho využívám, a dokud můžu, chci být co nejvíc soběstačná.“*

Z vyjmenovaných druhů přínosu pacientka nejvíce vyzdvihuje změnu nemocničního stereotypu a možnost činnosti vyplňující volný čas. *„On ten pobyt v nemocnici a hlavně tady na onkologii není žádná sranda.“*

Případová studie č. 9

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 78

Pobyt na oddělení

Pacientka je na oddělení hospitalizovaná dva měsíce. Rodina ji navštěvuje sporadicky. *„Já nejsem z Budějovic, takže by pro ně bylo drahý sem pořád jezdit. A já můžu na víkendy jezdit domů.“*

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Co je to dobrovolnictví, pacientka přesně neví. Nicméně se domnívá, že se jedná o činnost, kterou se někdo dobrovolně rozhodl vykonávat.

Dobrovolník je podle pacientky člověk, který takovou činnost vykonává. *„Ale asi to dělá ve svém volném čase, není to jeho práce.“*

Důvody, proč se lidé věnují dobrovolnictví, pacientka rovněž nezná. *„Já nevím, proč to dělají. Možná je baví pomáhat druhým, mají z toho dobřej pocit.“*

Pacientka o Dobrovolnickém programu v Nemocnici České Budějovice, a.s. slyšela až během jednorázové aktivity. Před tím se s programem ani s jinou podobou

dobrovolnictví nesetkala. „Až na tom malování vajíček holky říkaly něco o tom programu.“

Smysl podle pacientky program má. „Já myslím, že někteří pacienti přivítají činnost dobrovolníků, budou rádi, když se jim někdo bude věnovat.“

Pacientka se domnívá, že program by mohl být realizován na jakémkoliv oddělení.

Obecný přínos pacientka hodnotí jako rozptýlení, možnost si s někým popovídat. „Jo, pacienti aspoň přijdou na jiný myšlenky a můžou si s někým popovídat, postěžovat si.“

Jednorázové aktivity

Pacientka se zúčastnila jednorázové aktivity, během které se zdobila velikonoční vajíčka. Činnost se jí líbila, říká: „Já jsem si v podstatě až díky tomu uvědomila, že přišlo jaro a že brzo budou Velikonoce.“

Pro ni osobně tato aktivita znamenala především již výše zmíněné rozptýlení a zábavu. „Mohla jsem na chvíli zapomenout na běžný starosti a to není v nemocnici jednoduchý.“

Jednotlivé druhy přínosu hodnotí pacientka výborně. „Opravdu si těch holek vážím. Ony si udělají čas a přijdou alespoň trochu oživit oddělení. Bylo to úžasný.“

Kromě výtvarných činností by se pacientce například zamlouvalo hraní společenských her nebo nějaké přednášky o zajímavých tématech. „Já nevím, co by mě tak zajímalo, to by asi museli naplánovat něco ti dobrovolníci.“

Pravidelné aktivity

Jelikož se pobyt pacientky v nemocnici blíží ke konci, nemá zájem o pravidelného dobrovolníka. „Já už jdu za pár dní domů, ale kdybych tady byla dýl, tak by to bylo jiný.“

Demografické údaje

Pohlaví: žena

Věk: 58

Pobyt na oddělení

Hospitalizace pacientky na onkologickém oddělení trvá pátý týden. Rodina ji navštěvuje pravidelně, manžel většinou obden.

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Dobrovolnictví si pacientka představuje jako: *„Asi nějaký systém, který poskytuje základní pomoc lidem. Není to žádná odborná pomoc, prostě jenom takový druh podpory.“*

Dobrovolníkem je podle pacientky člověk, který chce pomáhat lidem a nechce za to žádnou odměnu.

Na otázku, proč se lidé věnují dobrovolnictví, pacientka odpovídá: *„Nejspíš jsou hodní a mají radost z toho, že můžou někomu poskytnout svoji pomoc. Možná je tak vychovali rodiče.“*

Dobrovolnický program v nemocnici České Budějovice, a.s. pacientka poznala až během pobytu na oddělení, respektive až při jednorázové aktivitě, které se zúčastnila.

Smysl programu je podle pacientky v tom, že dobrovolnická činnost může přispět ke zlepšení psychického stavu pacienta, který následně může ovlivnit stav fyzický.

Oddělení, která by mohl dobrovolník navštěvovat, jsou podle pacientky psychiatrické, dětské nebo i léčebna dlouhodobě nemocných. *„Prostě všude tam, kde jsou pacienti delší dobu.“*

Přínos dobrovolnické činnosti pacientka komentuje slovy: *„Nejdůležitější je právě asi ta možnost si s někým popovídat, přijít na jiné myšlenky.“*

Jednorázové aktivity

Pacientka se zapojila do malování velikonočních vajíček. Činnost se jí líbila, říká: *„Vůbec jsem nevěděla, kolik existuje druhů zdobení vajíček. Nakonec ty vajíčka hezky oživilo oddělení.“*

Jednotlivé druhy přínosu pacientka hodnotí výborně. *„Já ty dobrovolníky obdivuju. Zabavila jsem se, přišla jsem na jiný myšlenky, aktivita mě těšila.“*

Další náměty na jednorázové aktivity pacientku nenapadají, po přednesení nabídky říká, že by se jí líbila nějaká hudební činnost. *„To by bylo super. Já teda moc nezpívám, ale ráda bych si poslechla někoho s kytarou.“*

Pravidelné aktivity

Jelikož pacientka nemá nouzi o návštěvy rodiny a i v nemocnici si vždy má s kým popovídat, zájem o pravidelného dobrovolníka zatím nejeví. *„Těch dobrovolníků asi není tolik, takže by radši měli navštěvovat pacienty, kteří jsou na oddělení delší dobu než já a navíc je nikdo nenavštěvuje.“*

4.3 Přínos dobrovolnictví z pohledu pacientů

V následující podkapitole jsou vytvořené tabulky, které shrnují základní informace o oslovených pacientkách.

První tabulka navazuje na první část výsledků. Obsahuje informace o pacientkách zapojených do pravidelných aktivit.

Ve druhé tabulce nalezneme informace o pacientkách zapojených do jednorázových aktivit.

Tabulka č. 1

Přínos dobrovolnictví z pohledu pacientů zapojených do pravidelných aktivit na 2. oddělení následné péče a onkologickém oddělení

Případová studie	Věk	Oddělení	Délka pobytu	Přínos dobrovolnictví
1.	89	2. ONP	cca rok	<i>„Jsem ráda, že mě poslouchá někdo, kdo nikam nespíchá a koho moje povídání zajímá.“</i>
2.	86	2. ONP	dva měsíce	<i>„Já jsem ráda, že za mnou vůbec chodí. Teď jsem na pokoji sama, tak jsem šťastná, že si mám s kým popovídat.“</i>
3.	85	onkologické	měsíc	<i>„Byla jsem ráda, že si mám zase s kým popovídat a že jsem na chvíli mohla myslet na něco jiného a ne na svou nemoc.“</i>

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář: Tabulka č. 1 shrnuje informace o pacientkách zapojených do pravidelných aktivit programu. Z tabulky č. 1 vyplývá, že pravidelné dobrovolnické aktivity přináší dotázaným pacientkám možnost si popovídat s někým, kdo na ně má čas a vyslechne je.

Tabulka č. 2

Přínos dobrovolnictví z pohledu pacientů zapojených do jednorázových aktivit na 2. oddělení následné péče a onkologickém oddělení

Případová studie	Věk	Oddělení	Délka pobytu	Přínos dobrovolnictví
4.	73	2. ONP	tři měsíce	<i>Aspoň jsem se celý odpoledne nenudila a taky jsem se seznámila s pacientkami, který jsem neznala. “</i>
5.	81	2. ONP	5. týden	<i>„Dny tady v nemocnici jsou strašně jednotvárné a dobrovolnice do nich vnesly alespoň malou dávku vzrušení. “</i>
6.	64	2. ONP	3. týden	<i>„Aspoň jsem si popovídala s někým jiným než s pacientama a sestřičkami. A mohla jsem si některý z těch krásnejch hotovejch vajíček vzít domů. “</i>
7.	68	onkologické	12 dní	<i>„To bylo výborný. Podívaly jsme se a vyzkoušely si, jak se dají zdobit vajíčka, popovídaly jsme si, zasmály jsme se. “</i>
8.	50	onkologické	čtyři týdny	<i>„Přišla jsem na jiný myšlenky, aspoň tu hodinu a půl jsem nemyslela na svou nemoc. “</i>
9.	78	onkologické	dva měsíce	<i>„Mohla jsem na chvílku zapomenout na běžný starosti a to není v nemocnici jednoduchý. “</i>
10.	58	onkologické	5. týden	<i>Zabavila jsem se, přišla jsem na jiný myšlenky, aktivita mě těšila. “</i>

Zdroj: vlastní výzkum

Komentář: V tabulce č. 2 jsou uvedena odpovědi pacientek, které se zapojily do jednorázových aktivit. Z výzkumu vyplynulo, že nejčastějším přínosem jednorázových aktivit je změna nemocničního stereotypu, respektive rozptýlení a odreagování se.

5 DISKUZE

Jak píše Talich (29), v České republice není dosud vydáno mnoho publikací, které se zabývají dobrovolnictvím. A to i přesto, že se dobrovolnictví čím dál tím více dostává do popředí zájmů široké veřejnosti.

Z výzkumu vyplynulo, že do dobrovolnických aktivit se více zapojují ženy, proto i rozhovory byly provedeny s deseti pacientkami.

Diskuze je rozdělena na dvě části, přičemž v první části je diskutováno k výsledkům případových studií I – pacienti zapojení do pravidelných aktivit a v části druhé k výsledkům případových studií II – pacienti zapojení do jednorázových aktivit. Další členění diskuze je s ohledem na stanovené okruhy otázek.

5.1 Diskuze k případovým studiím I

a) Demografické údaje

U oslovených pacientek, za kterými dochází pravidelný dobrovolník jsem zjišťovala následující demografické údaje – pohlaví a věk. Jak už bylo výše zmíněno, celý výzkumný soubor tvoří ženy, proto i tato jeho část je tvořena ženami a to ve věku 89, 86 a 85 let.

b) Pobyt na oddělení

Ze třech pacientek, které jsou navštěvovány pravidelným dobrovolníkem, jsou dvě z 2. oddělení následné péče a jedna z onkologického oddělení. Délka pobytu pacientek na odděleních je jeden měsíc, dva měsíce a téměř rok. Výzkum ukázal, že délka pobytu na oddělení nehraje v zájmu o dobrovolníka příliš velkou roli. Během rozhovorů všechny tři pacientky shodně odpověděly, že rodinou jsou navštěvovány jednou do týdne.

c) Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Z výzkumu vyplynulo, že pojmy jako jsou dobrovolnictví a dobrovolník neumí pacientky jasně vydefinovat. Dobrovolnictví bylo všemi pacientkami definováno jako

nějaká dobrovolná činnost. Dvě pacientky označují dobrovolnictví za pomoc nemocným lidem, činnost, která jim má zlepšit psychický stav. Jejich odpovědi jsou založeny na jejich zkušenostech s dobrovolníky v nemocnici. Třetí pacientka dobrovolnictví označuje za jakoukoliv pomoc druhým lidem.

Taktéž při popisování osoby dobrovolníka vychází dvě ze tří pacientek ze svých zkušeností s dobrovolníky v nemocnici. Dobrovolníka popisuje jedna pacientka jako někoho, kdo všeobecně pomáhá lidem. Druhá pacientka tento pojem vymezila jako někoho, kdo má zájem o nemocné lidi a umí je potěšit. Poslední pacientka dobrovolníka popsala jako mladého člověka, který dochází do nemocnice, tráví s pacienty volný čas. Navíc definici doplnila poznámkou, že za svoji činnost není finančně ohodnocen.

Na otázku „*Proč si myslíte, že se lidé věnují dobrovolnictví?*“ všechny pacientky shodně odpovídají, že činnost musí dobrovolníky bavit, musí k ní mít vztah. Jedna pacientka též říká, že tito lidé určitě mají dobré srdce a je možné, že je rodina vede k tomu, aby pomáhali druhým. Další pacientka ještě uvádí možnost, že lidé, kteří se věnují dobrovolnictví chtějí trávit svůj volný čas smysluplně. Z výzkumu P. Friče (6) plyne, že pro 95 % českých dobrovolníků je motivem pocit smysluplné práce, 77 % dobrovolníků uvádí, že jim jejich činnost posiluje sebevědomí a 71 % z nich v dobrovolnictví nalézají vyplnění volného času.

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. žádná z pacientek před příchodem do nemocnice neznala. Pacientky se o programu dozvěděly, až když za nimi přišla dobrovolnice. Pouze jedna pacientka dodává, že o programu četla letáček, který se nachází na vyhrazené nástěnce na oddělení. Výzkum ukazuje, že pacienti nejsou dostatečně informováni od zdravotnického personálu o programu jako takovém, ani o činnostech, které nabízí. To vše, podle mého názoru, následně snižuje využitelnost a efektivitu programu na odděleních. Domnívám se, že ke zvýšení informovanosti by bylo vhodné do aktivit programu začlenit přednášky, které by pacientům představili program a jeho činnosti.

Smysl programu pacientky slučují s jeho přínosem. Dvě pacientky vidí smysl v tom, že pacienti se necítí tak sami. Třetí pacientka spatřuje smysl v tom, že aktivity programu vyplní pacientům dlouhý čas a pacienti se, například během jednorázových aktivit, mají

možnost seznámit s ostatními pacienty, což přispívá ke zlepšení jejich psychického stavu. S tímto názorem beze zbytku souhlasím, protože každý člověk potřebuje společnost, u pacientů to platí obzvlášť. Samozřejmě se vyskytují pacienti, kteří o žádnou společnost nestojí, ale to jsou, jak se domnívám, výjimky.

Oddělení, na kterých by ještě mohl dobrovolnický program fungovat, vyjmenovaly pacientky následovně. Jedna z pacientek se domnívá, že by dobrovolníci mohli navštěvovat všechna oddělení. Druhá zmiňuje oddělení dětské, třetí výčet doplňuje o chirurgii a léčebnu dlouhodobě nemocných. Já sama s názorem, že by se činnost dala využít na dětském oddělení, příliš nesouhlasím, protože si myslím, že nemocné děti jsou dostatečně vytížené školou i družinou, které jsou na oddělení k dispozici. Navíc se domnívám, že dětské pacienti nemají nouzi o návštěvy. Z těchto důvodů se spíše přikláním k návrhu léčebny dlouhodobě nemocných, na které by dobrovolníci našli větší uplatnění. Ani na chirurgickém oddělení by se program nedal příliš realizovat, jelikož na tomto oddělení dochází k rychlému střídání pacientů a dobrovolnické aktivity, obzvlášť ty pravidelné, by ztratily smysl.

Z výzkumu vyplynulo, že obecně definují všechny pacientky přínos dobrovolnické činnosti jako rozptýlení a zabavení pacientů, jedna ještě jako jedinečnou možnost se někomu vypovídat.

d) Pravidelné aktivity s dobrovolníky

Na otázku, jak dlouho za nimi dobrovolníci dochází, odpovídají pacientky následovně: čtyři týdny, dva týdny, dva týdny.

Návštěvy dobrovolníků jsou u všech pacientek pravidelné, vždy jednou týdně. Dvě pacientky jsou navštěvovány v úterý, jedna v pondělí. Průměrná délka setkání se u jedné pacientky pohybuje okolo 45 minut, u druhé okolo jedné hodiny a u třetí jedno setkání trvá cca 30 minut.

Společný čas s dobrovolníky tráví všechny pacientky povídáním, dvě z nich navíc se svými dobrovolnicemi hrají karty. Motlová (19) též tyto aktivity, které se dají shrnout jako společník u lůžka, zařazuje mezi nejčastější činnosti dobrovolníka.

O činnosti jako je roznášení pití či pomoc při stravování pacientky zájem nemají.

Druhy přínosu dle Kořínkové (15) pacientky hodnotí následovně. Přínos jako změnu nemocničního stereotypu hodnotí pacientky výborně. Posílení sociálního a lidského kontaktu dvě pacientky známkují dvojkou, protože podle nich nemá takovou váhu, třetí pacientka tento druh přínosu hodnotí výborně. Možnosti činností vyplňujících volný čas, vedoucích k aktivitě posilující motivaci k návratu do života hodnotí všechny pacientky výborně. Objevování nových nebo obnovování starých dovedností známkuje jedna pacientka dvojkou, zbývající dvě pacientky jej hodnotí výborně. Zlepšení emocionality oceňují všechny pacientky jedničkou. Zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu hodnotí všechny pacientky též výborně.

e) Jednorázové aktivity s dobrovolníky

Pacientky se jednorázových aktivit neúčastnily, jejich přínos tedy hodnotí pouze hypoteticky.

Největší přínos takových aktivit tkví podle všech pacientek v tom, že účastníci přijdou na chvíli na jiné myšlenky a zapomenou na chvíli na svůj nepříznivý stav.

Všechny tři pacientky by se rády zúčastnily jednorázové aktivity s hudebním zaměřením, jedna uvedla, že by se jí rovněž zamlouvaly canisterapeutické aktivity. Myslím si, že hudební odpoledne by šlo zorganizovat jednodušeji než canisterapeutické. U toho druhého jsou kladeny vysoké nároky na udržení hygieny na oddělení. Také by mohlo být problematické získat povolení od vedení nemocnice či oddělení.

Výzkum ukazuje, že pacientky příliš nerozlišují přínos pravidelných a jednorázových aktivit. Přestože dobrovolnictví má dle Kořínkové (15) několik druhů přínosu, kladou všechny pacientky důraz na přínos – změnu nemocničního stereotypu. Vysvětlují si to tím, že pacientky si mnohdy daný přínos neuvědomují nebo jej neumí definovat.

5.2 Diskuze k případovým studiím II.

a) Demografické údaje

Rozhovory i v této skupině byly provedeny pouze se ženami a to z již výše zmíněného důvodu, že do obou druhů dobrovolnických aktivit se zapojují téměř jenom

ženy. Domnívám se, že je to proto, že mnoho jednorázových aktivit je výtvarného charakteru, o který nemají muži příliš zájem. Věk pacientek je: 68, 50, 73, 81, 64, 78 a 58 let.

b) Pobyt na oddělení

Tři pacientky z této skupiny respondentů jsou hospitalizované na 2. oddělení následné péče a čtyři na oddělení onkologickém.

Délka pobytu pacientek na odděleních se pohybuje v rozmezí od 12 dní do tří měsíců.

Když jsem se pacientek ptala, jestli a jak často je navštěvuje rodina, odpověděly následovně. Dvě pacientky nejsou rodinou příliš navštěvovány a to z důvodu, že využívají možnosti jezdit na víkendy domů. Jedna pacientka říká, že rodinu, která by ji navštěvovala, nemá. Jednu pacientku příbuzní navštěvují každý den, je výjimka, když nepřijdou. Další pacientka má rodinnou návštěvu jednou týdně a poslední dvě pacientky jsou navštěvovány několikrát do týdne, cca obden. Můj původní předpoklad, že jednorázových aktivit se budou účastnit zejména pacienti, kteří jsou na oddělení delší dobu nebo ti, co nemají mnoho návštěv, byl tímto výzkumem vyvrácen.

c) Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

I v této skupině respondentů některé pacientky definují pojmy dobrovolnictví a dobrovolník na základě svých zkušeností s dobrovolníky v nemocnici. Konkrétně čtyři pacientky dobrovolnictví označují za pomoc nemocným lidem, která ještě podle jedné z pacientek přispívá ke zlepšení psychického stavu nemocných. Další pacientka chápe dobrovolnictví obecněji, jako jakoukoli pomoc, která je vykonávána dobrovolně ku prospěchu druhým lidem. Šestá pacientka rozumí pojmu dobrovolnictví jako nějakému závazku, kterému se lidé dobrovolně zavážou. Poslední pacientka označuje tento pojem za systém základní pomoci druhým lidem, jako doplnění profesionální péče. Talich (36) cituje ve své práci Valouška (35), který definuje dobrovolnictví jako činnost, která vykazuje následující znaky. Je vykonávána bez nároku na odměnu, na základě svobodného rozhodnutí, vedle jiné pracovní aktivity a ku prospěchu třetí osoby, resp.

osob. Výzkum ukázal, jak už bylo zmíněno v první části diskuze, že přesná definice dobrovolnictví není mezi pacientkami příliš známá.

Osobnost dobrovolníka popisují opět tři pacientky podle dobrovolníků, kteří dochází do nemocnice. Myslí si, že dobrovolník je někdo, kdo dochází do nemocnice potěšit pacienty, připravuje jednorázové aktivity. Zbývající čtyři pacientky definují dobrovolníka obecněji, jako někoho, kdo dobrovolně sám od sebe pomáhá druhým lidem.

Když jsem se snažila zjistit, co si pacientky myslí o důvodech, kvůli kterým se lidé věnují dobrovolnictví, šest pacientek mi řeklo, že si myslí, že tito lidé mají dobré srdce, je jim líto nemocných lidí a chtějí někomu pomoc. Také uvádějí, že k tomu musí mít vztah, musí je to bavit. Jedna z pacientek se domnívá, že dobrovolníci by mohli být věřící. Jednou byl též zmíněn důvod, jestli z toho dobrovolníci-studenti nemají nějaké výhody ve škole. Tato myšlenka není tak úplně od věci, neboť pravidelnou dobrovolnickou činností lze například na zdravotně sociální fakultě uznat jako část odborné praxe, nicméně si opravdu nemyslím, že by to byl u některého z dobrovolníků důvod, proč se dobrovolnictví věnovat. Rovněž se nedomnívám, že by otázka víry hrála v rozhodnutí, zda být či nebýt dobrovolníkem velkou roli. Myslím, že nejčastější důvody, alespoň u dobrovolníků - studentů jsou: trávit smysluplně volný čas, získat nové zkušenosti a dovednosti k budoucímu studijnímu a profesnímu využití. To ostatně vyplývá i z Talichova (29) výzkumu, který byl zaměřen na motivaci dobrovolníků.

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. ani v této skupině respondentů žádná pacientka před nástupem do nemocnice neznala. To by nebylo nic neobvyklého, ale bohužel i u těchto pacientek výzkum ukazuje, že se o programu dozvěděly až během jednorázové aktivity, které se účastnily. Pouze jedna pacientka četla o programu na nástěnce, tudíž během aktivity již tušila, odkud dobrovolnice přicházejí a co je jejich „náplň práce“.

Smysl programu vidí pacientky zejména v rozptýlení a přivedení na jiné myšlenky. Jedna pacientka též konstatuje, že smysl programu je pro každého pacienta individuální. Dvě pacientky označují za smysl programu zlepšení psychického stavu a tím následné zlepšení stavu fyzického. Domnívám se, že tento názor je pravdivý, neboť psychická

část člověka úzce souvisí s fyzickou, a pacienti, kteří jsou vyrovnaní a pokud možno optimističtí, se uzdravují daleko lépe než pacienti v depresích.

Z výzkumu dále vyplynulo, že tři pacientky se domnívají, že by dobrovolníci mohli navštěvovat jakékoliv oddělení. Dětské oddělení bylo navíc zmíněno pětkrát, třikrát léčebna dlouhodobě nemocných. Oproti první skupině pacientek bylo též třikrát zmíněno psychiatrické oddělení. Tento návrh nepovažuji za nesmyslný, ale na psychiatrickém oddělení probíhá již řada aktivit, které vedou k sociální rehabilitaci pacientů, jako jsou například chráněné dílny či arteterapie.

Obecně si pacientky myslí, že dobrovolnická činnost přináší pacientům úlevu od nepříznivé situace, rozptýlení, vyplnění dlouhé chvíle. Také se pacientky domnívají, že činnost pacienty zabaví, odpoutá je od běžných myšlenek. Z těchto odpovědí pacientky vycházely, když jsem zjišťovala přínos pro ně samotné. Jak již bylo zmíněno v první části diskuze, domnívám se, že pacientky nevyjmenovali další přínosy dobrovolnictví proto, že si je mnohdy neuvědomují nebo je neumí pojmenovat.

d) Jednorázové aktivity s dobrovolníky

Jak již bylo zmíněno, do jednorázových aktivit se z deseti oslovených pacientek zapojilo sedm, z toho čtyři z oddělení onkologického a tři z 2.ONP.

Pro všechny pacientky je nejdůležitějším přínosem jednorázových aktivit změna nemocničního stereotypu. Ačkoliv to nazvaly různými jmény, vždy jim šlo především o to, aby mohly na chvíli zapomenout na svoje onemocnění, odreagovat se a pobavit se, což jim dobrovolníci beze zbytku splnili.

Tři pacientky taktéž ocenily aktivity samotné a to zejména zdobení velikonočních vajíček a tvoření narcisek z proložek na vajíčka. Líbilo se jim, že objevily nové možné techniky zdobení a využití neobvyklého materiálu. Další dvě pacientky rovněž komentovaly přínos jednorázových aktivit jako něco, díky čemu si vlastně uvědomily, že přišlo jaro a že se blíží Velikonoce. Také ocenily, že hotové výrobky krásně oživily oddělení. Domnívám se, že tematicky zaměřené dobrovolnické aktivity přispívají k tomu, že si pacienti mohou lépe uvědomit, jaké události patří k danému období. Zvýší se tím jejich zájem o prostředí vně nemocnice. Aktivizace seniorů, potažmo pacientů

vede k udržení jejich integrity a sebeúcty. Stálé ověřování vlastních schopností, možností a zájmů zabraňuje stagnaci, duševnímu a fyzickému chátrání (26).

e) Pravidelné aktivity s dobrovolníky

Pravidelné aktivity by ze sedmi pacientek, které doposud žádný dobrovolník nenavštěvuje, uvítaly čtyři pacientky.

Těm, které by o dobrovolníka zájem měly, na pohlaví ani na věku dobrovolníka příliš nezáleží. Pouze jedna pacientka zmiňuje, že by si možná lépe rozuměla s někým, kdo by byl bližší její věkové kategorii, než například studenti. Všem pacientkám se týdenní interval zdá vyhovující.

Mezi aktivity, které by s dobrovolníkem rády uskutečnily, patří především povídání, to má pro všechny největší hodnotu. Z vlastní zkušenosti mohu tento výsledek potvrdit. Samozřejmě jsou pacienti, kteří mají zájem o řadu dalších aktivit, ale možnost se vypovídat někomu, kdo je aktivně naslouchá, je pro většinu pacientů prioritou. Nadále jedna pacientka zmiňuje, že by se jí velice líbilo, kdyby jí dobrovolnice předčítala. Z dalších aktivit pacientky uvedly hraní karet, zpěv či hraní stolních her. Jedna pacientka doplňuje výčet aktivit ještě o výuku cizích jazyků a výuku práce na počítači.

Přínos aktivit se pacientkám hodnotil obtížně, protože neměly zkušenost s pravidelným dobrovolnictvím. Přesto všechny uvedly, že přínos pravidelných aktivit stejně jako u aktivit jednorázových spočívá především v rozptýlení a zabavení se.

Zbývající tři pacientky uvedly, že zájem o pravidelného dobrovolníka nemají. Jedna pacientka z důvodu brzkého propuštění z nemocnice, další dvě proto, že jsou na oddělení teprve krátce, mají dost svých návštěv a jsou rády za „chvilku klidu“. Z odpovědí této skupiny pacientek plyne, že pravidelné dobrovolnictví má větší využití u pacientů, kteří jsou na oddělení již delší dobu, nemají příliš návštěv nebo se u nich vyskytují obě skutečnosti současně.

Na základě provedeného výzkumu lze vyvodit následující hypotézu, kterou je nutné potvrdit či vyvrátit u většího vzorku respondentů.

H: Přínosem dobrovolnictví pro pacienty na lůžkových odděleních nemocnice je změna nemocničního stereotypu.

6 ZÁVĚR

Dobrovolnictví v současnosti proniká do nejrůznějších oborů. Jednu z významných rolí hraje též ve zdravotně sociální oblasti. Pomoc dobrovolníka v této oblasti nastupuje tam, kde profesionální péče končí.

Pacienti hospitalizovaní v nemocnici jsou často odkázáni na zdravotnický personál. Tento je však často velice vytížen a na psychickou podporu pacientů nezbývá čas. Proto se některé nemocnice, respektive některá oddělení rozhodla využít činnosti dobrovolníků. Konkrétně dobrovolníci v nemocnici bývají často označováni jako lékaři pro duši. Jejich náplní je přivést pacienty na jiné myšlenky, rozveselit je, zkrátka změnit jejich každodenní program.

Cílem práce bylo zjistit přínos dobrovolnictví pro pacienty na lůžkových odděleních v nemocnici. Výzkum byl realizován v Nemocnici České Budějovice, a.s. na 2. oddělení následné péče a onkologickém oddělení. Ke zpracování výzkumu byl zvolen kvalitativní výzkum, metoda dotazování, technika polořízeného rozhovoru. Domnívám se, že cíl práce byl splněn.

Pro pacientky, které jsou zapojeny do dobrovolnictví realizovaného pravidelnou formou, je přínosem možnost si s někým popovídat. Dále pacientky zmiňovaly, že jim kontakt s dobrovolníkem přináší rozptýlení a zábavu. Pacientky zapojené do jednorázových dobrovolnických aktivit vidí přínos dobrovolnictví ve změně nemocničního stereotypu a rozptýlení. Mezi další přínosy jednorázových aktivit patří navázání nových kontaktů, vyplnění volného času.

Práce bude využita jako zpětná vazba pro ZSF JU - Ústav zdravotně sociální práce, který zajišťuje Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s. Práce přispěje k rozšíření informovanosti o dobrovolnictví ve zdravotnických zařízeních.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BERANOVÁ, I. Proč mít koordinátora dobrovolníků?. In *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia NDC, 2003. s. 14. Dostupné z www: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.
2. BERČ, A. - PALKOVÁ, I. Psychosociálne problémy pacientov s onkologickými ochoreniami. *Zdravotníctvo a sociálna práca*. 2006, 2, s. 45-47. ISSN 1336-9326.
3. BUŽGOVÁ, R. Respektování lidské důstojnosti při zdravotní a sociální péči o seniory. *Zdravotníctvo a Sociálna práca*. 2006, 4, s. 55-57. ISSN 1336-9326.
4. Česká republika. Zákon 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. In *Sbírka zákonů*. 2002, 82, s. 4835 - 4839. Dostupný také z www: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=198/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
5. *Dobrovolníci. Obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci*. Praha: HESTIA – NDC, 2001. 24 s.
6. FRIČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: NROS a AGNES, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2.
7. FRIČ, P. - POSPÍŠILOVÁ, T. *Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. 263 s. ISBN 978-80-903696-8-9.
8. HÁCKLOVÁ, J. *Ministerstvo školství a tělovýchovy* [online]. 2008 [cit. 2011-03-05]. Národní zpráva české republiky o provádění společných cílů v oblasti dobrovolné činnosti mládeže online. Dostupné z www: <<http://www.msmt.cz/mladez/narodni-zprava-ceske-republiky-o-provadeni-spolecnych-cilu-v-oblasti-dobrovolne-cinnosti-mladeze>>.
9. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
10. *HESTIA - Národní dobrovolnické centrum* [online]. 5. 2. 2011 [cit. 2011-05-02]. Program Dobrovolníci v nemocnicích. Dostupné z www: <http://www.hest.cz/ndc_4.shtml>.

11. HODAČ, T. *Dobrovolnictví*. Praha: Národní informační centrum pro mládež, 2009. 20 s.
12. JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton, 2003. 224 s. ISBN 80-7254-329-6.
13. KLEVETOVÁ, D. - DLABALOVÁ, I. *Motivační prvky pro práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. 208 s. ISBN 978-80-247-2169-9.
14. KOŘÍNKOVÁ, I. Nemocnice podporující zdraví. *Onkologická péče*. 2008, 1, s. 34-35. ISSN 1214-5602.
15. KOŘÍNKOVÁ, I. - NOVOTNÝ, M. - ZEMANOVÁ, B. *Praktický průvodce programem Dobrovolníci v nemocnici*. Praha: HESTIA NDC a FN Motol, 2004. 55 s.
16. KOŘÍNKOVÁ, I. - TOŠNER, J. *Metodika integrace v zařízeních pro seniory*. Praha: HESTIA, 2005. 85 s.
17. *Materiál ke školení dobrovolníků*. Ostrava: ADRA, 2010. 40 s. Dostupné z [www: <http://dcfm.cz/download/Material_ke_skoleni_dobrovolniku.pdf>](http://dcfm.cz/download/Material_ke_skoleni_dobrovolniku.pdf).
18. *Mládež v akci* [online]. 2007 [cit. 2011-04-03]. Evropská dobrovolná služba. Dostupné z [www: <http://www.mladezvakci.cz/evropska-dobrovolna-sluzba/>](http://www.mladezvakci.cz/evropska-dobrovolna-sluzba/).
19. MOTLOVÁ, L. Dobrovolnictví: nedílná součást péče o pacienty - seniory. In *Sborník VII. mezinárodní konference Problematika 50 PLUS*. České Budějovice: ZSF JU, 2010. s. 30-34. ISBN 978-80-7394-260-1.
20. *Nemocnice České Budějovice, a.s.* [online]. 2007 [cit. 2011-04-05]. 2. oddělení následné péče. Dostupné z [www: http://www.nemcb.cz/cz/department/49/Oddeleni-nasledne-pece.html?detail=detail&id=24](http://www.nemcb.cz/cz/department/49/Oddeleni-nasledne-pece.html?detail=detail&id=24)
21. *Nemocnice České Budějovice, a.s.* [online]. 2007 [cit. 2011-04-05]. Onkologické oddělení. Dostupné z [www: <http://www.nemcb.cz/cz/department/49/Onkologicke-oddeleni.html?detail=detail&id=16>](http://www.nemcb.cz/cz/department/49/Onkologicke-oddeleni.html?detail=detail&id=16).
22. *Nemocnice České Budějovice, a.s.* České Budějovice: Nemocnice České Budějovice, a.s., 2010. Současnost v datech, s. 12. Dostupné z [www: <http://www.nemcb.cz/_data/files/info-nemcb.pdf>](http://www.nemcb.cz/_data/files/info-nemcb.pdf).

23. NĚMCOVÁ, V. *Vliv únavy na kvalitu života onkologických pacientů*. České Budějovice, 2008. 115 s. Diplomová práce. ZSF JU.
24. NOSKOVÁ, T. *Dobrovolnictví v ČR*. České Budějovice, 2008. 57 s. Bakalářská práce. ZSF JU.
25. NOVOTNÝ, M – STARÁ, I. *Dobrovolníci v nemocnici*. Praha: HESTIA, 2002. 32 s. ISBN 80-238-8697-5.
26. RHEINWALDOVÁ, E. *Novodobá péče o seniory*. Praha: Grada, 1999. 86 s. ISBN 80-7169-8288.
27. SOMROVÁ, L. - KLÉGROVÁ, A. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 24 s. ISBN 80-86991-68-7.
28. ŠAMÁNKOVÁ, M. *Základy ošetřovatelství*. Praha: Karolinum, 2006. 354 s. ISBN 80-246-1091-4.
29. TALICH, J. *Očekávání dobrovolníka od dobrovolnické činnosti v nemocnici*. České Budějovice, 2009. 139 s. Bakalářská práce. ZSF JU.
30. TOŠNER, J. *Dobrovolník.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-02-27]. Definice dobrovolnictví. Dostupné z www: <<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>>.
31. TOŠNER, J. *Dobrovolník.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-02-27]. Druhy dobrovolnictví. Dostupné z www: <<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>>.
32. TOŠNER, J. Rehabilitace dobrovolnictví v Čechách: postavení dobrovolníků v české společnosti po roce 1989. In *10 let rozvoje dobrovolnictví - rehabilitace občanských čtností*. Kroměříž: Klub Unesco Kroměříž - HESTIA NDC Praha, 2008. s. 42-44.
33. TOŠNER, J. - SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. 152 s. ISBN 80-7367-178-6.
34. TOŠNER, J. - TOŠNEROVÁ, T. *Burn out syndrom/Syndrom vyhoření*. Praha : AGNES, 1999. 125 s. ISBN 80-902633-4-8.
35. VALOUŠEK, J. *Dobrovolnická práce*. Brno, 2004. 137 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

36. ZIMMELOVÁ, P. *Zajišťování biologických funkcí klientů v domovech důchodců.*
České Budějovice, 2001. 45 s. Ročníková práce. ZSF JU.

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Dobrovolnictví

Dobrovolník

Dobrovolnický program v nemocnici

Přínos dobrovolnictví

9 PŘÍLOHY

Příloha č.1: Okruhy otázek pro pacienty zapojené do pravidelných aktivit

Příloha č.2: Okruhy otázek pro pacienty zapojené do jednorázových aktivit

Příloha č. 1

Okruhy otázek pro pacienty, kteří jsou v pravidelném kontaktu s dobrovolníkem:

Demografické údaje:

- pohlaví
- věk

Pobyt na oddělení:

- Jak dlouho jste na tomto oddělení?
- Navštěvuje vás rodina?
- Jak často?

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s:

- Co je to dobrovolnictví?
- Kdo je to dobrovolník?
- Proč si myslíte, že se lidé věnují dobrovolnictví?
- Znáte program Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s?
- Jaký má podle Vás program smysl?
- Jaká oddělení by podle Vás měl dobrovolník navštěvovat?
- Co podle Vás dobrovolnická činnost přináší pacientům nemocnice?

Pravidelný kontakt s dobrovolníky:

- Jak dlouho za vámi dobrovolník dochází?
- Jak často?
- Který den v týdnu?
- Jak dlouhý čas spolu během jednoho setkání strávíte?
- Jak trávíte společný čas?
- Jaká aktivita nabízená dobrovolníkem vás nejvíce zaujala?
- O jaké jiné aktivity byste měl/a zájem (roznášení pití, pomoc při stravování, doprovod na lékařská vyšetření)?

- Co konkrétně Vám činnost dobrovolníka přináší?
- Jak byste ohodnotil/a přínos dobrovolnické činnosti na škále od 1 do 5 (hodnocení jako ve škole)
 - o změna nemocničního stereotypu
 - o posílení sociálního a lidského kontaktu
 - o možnost činností vyplňujících volný čas, vedoucích k aktivitě posilujících motivaci k návratu do života
 - o objevování nových nebo obnovování starých dovedností
 - o zlepšení emocionality
 - o zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu

Jednorázové aktivity:

- Měl/a byste zájem se zúčastnit některé z jednorázových aktivit?
- Jakou činnost byste na jednorázové aktivitě přivítal/a?
- Jak byste ohodnotil/a přínos dobrovolnické činnosti na škále od 1 do 5 (hodnocení jako ve škole)
 - o změna nemocničního stereotypu
 - o posílení sociálního a lidského kontaktu
 - o možnost činností vyplňujících volný čas, vedoucích k aktivitě posilujících motivaci k návratu do života
 - o objevování nových nebo obnovování starých dovedností
 - o zlepšení emocionality
 - o zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu

Příloha č. 2

Okruhy otázek pro pacienty účastnících se jednorázových aktivit

Demografické údaje:

- pohlaví
- věk

Pobyt na oddělení:

- Jak dlouho jste na tomto oddělení?
- Navštěvuje vás rodina?
- Jak často?

Dobrovolnictví a Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s:

- Co je to dobrovolnictví?
- Kdo je to dobrovolník?
- Proč si myslíte, že se lidé věnují dobrovolnictví?
- Znáte program Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s?
- Jaký má podle Vás program smysl?
- Jaká oddělení by podle Vás měl dobrovolník navštěvovat?
- Co podle Vás dobrovolnická činnost přináší pacientům nemocnice?

Jednorázové aktivity:

- Která z činností na jednorázových aktivitách se vám nejvíce líbila?
- O jaké jiné činnosti byste měl/a zájem?
- Co Vám činnost dobrovolníků přinesla?
- Jak byste ohodnotil přínos dobrovolnické činnosti na škále od 1 do 5 (hodnocení jako ve škole)
 - o změna nemocničního stereotypu
 - o posílení sociálního a lidského kontaktu
 - o možnost činností vyplňujících volný čas, vedoucích k aktivitě posilujících motivaci k návratu do života

- objevování nových nebo obnovování starých dovedností
- zlepšení emocionality
- zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu

Pravidelný kontakt:

- Chtěl/a byste využít možnosti pravidelných návštěv dobrovolníka?
- Záleželo by Vám na pohlaví či věku dobrovolníka?
- Jak často byste si přál/a návštěvy dobrovolníka?
- Který den v týdnu?
- Jak byste s ním nejraději trávil/a společný čas?
- Měl/a byste zájem o jiné činnosti jako je např. roznáška pití, doprovod na lékařská vyšetření, pomoc při stravování?
- Co si myslíte, že by vám společně strávený čas mohl přinést?
- Jak byste ohodnotil přínos dobrovolnické činnosti na škále od 1 do 5 (hodnocení jako ve škole)
 - změna nemocničního stereotypu
 - posílení sociálního a lidského kontaktu
 - možnost činností vyplňujících volný čas, vedoucích k aktivitě posilujících motivaci k návratu do života
 - objevování nových nebo obnovování starých dovedností
 - zlepšení emocionality
 - zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu